

PAPER DETAILS

TITLE: 16. Yüzyil Klasik Türk Edebiyati Sairlerinden Garâmî'nin Tezkiretü's-Su'arâ Isimli Sairnamesi/
A Shairnamah Named Tazkirat Al-Shuara Of Garami, Who was a Poet from Classical Turkish Poetry
in The 16th Century

AUTHORS: Fatih BASPINAR

PAGES: 1-32

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/355994>

16. YÜZYIL KLASİK TÜRK EDEBİYATI ŞAİRLERİNDEN GARÂMÎ'NİN TEZKİRETÜ'S-ŞU'ARÂ İSİMLİ ŞAİRNAME'Sİ

Fatih BAŞPINAR¹

Özet

Klasik Türk edebiyatının ana biyografik kaynakları şuara tezkireleridir. Tezkirelerden şairin ailesi, hayatı, eğitimi, arkadaş ve meslektaşları, eserleri, edebî vasıfları, şiiri ve sanatı hakkında bilgilerden bazıları veya tamamı hakkında bilgiler edinilebilmektedir. Türk halk edebiyatında ise âşıklar tarafından söylenen ve şairname adı verilen manzumeler bulunmaktadır. Bunlarda çeşitli âşıkların isimleri, sanatları, yaşadıkları dönem, nereli oldukları, meslekleri, mensup oldukları tarikat yahut zümre gibi konularda bilgiler verilmektedir. Şairnamlar tezkirelere göre çok daha az bilgi veren eserlerdir. 16. yy. klasik Türk edebiyatı şairlerinden Garâmî, *Divân*'ında *gazelleri* redifini kullanarak 29 tane gazele yer vermiştir. Şair, aruzun *mef'ülü fâ'ilâtü mef'ülü fâ'ilün* kalıbıyla yazdığı ve kafiyelerini mahlaslardan seçtiği bu şiirlere *Tezkiretü's-Şu'arâ* başlığını koymuştur. Bu şiirlerde şairin kendi mahlası da dâhil olmak üzere 242 mahlas geçmektedir. Kanuni Sultan Süleyman'ın mahlası olan Muhibbî'ye ise 33 beyitlik müstakil bir şiir ayrılmıştır. Garâmî'nin bu şiirlerinin çok azında mahlasın sahibi şaire dair bilgi vardır. Zira şair, beyitte mahlasların kelime anlamlarıyla yer almasını tercih etmiştir. Bu sebeple şairin bu şiirlerinin tezkire değil bir şairname olarak anılması daha uygundur. Klasik Türk edebiyatında Garâmî'nin söz konusu şiirlerine benzeyen iki gazel tespit ettik. Bunlardan biri 16. asır şairlerinden Ravzî'ye aittir, Pervane Bey'in *Mecmû'a-i Nezâ'ir*'inde geçen öteki gazelin ise kime ait olduğu belli değildir. Çalışmamızda bu şiirlere de yer verdik. Garâmî'nin şiirlerinde geçen mahlasların bir listesini çıkardık ve söz konusu gazellerin günümüz Türkçesine çevirilerini de ilave ettik.

Anahtar kelimeler: Garâmî, 16. yüzyıl, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, mahlas, şairname.

A SHAIRNAMA NAMED TAZKIRAT AL-SHUARA OF GARAMI, WHO WAS A POET FROM CLASSICAL TURKISH POETRY IN THE 16th CENTURY

Abstract

Tazkirat al-shuaras are main sources of classical Turkish literature. From *tazkiras* it could be obtained biographical informations on poets' lives, their family, education, friends, colleagues, works, literary personalities and their poetry and art. In Turkish folk literature there are *shairnamahs* which have been told by folk poets. In these poems it is possible to find informations about folk poets' names, their works, periods when they lived, where they were from, their jobs, *tariqas* or communities which they belong. *Shairnamahs* are less detailed than *tazkiras*. Garami who was one of poets of classical Turkish poetry, had 29 gazels which had rhyme of *gazelleri*. In these poems he had used meter of *mef'ülü fâ'ilâtü mef'ülü fâ'ilün* of aruz and had titled them as *Tazkirat al-Shuara*. These poems contains 242 *mahlases* (pennames). Garami has dedicated a detached poem to Suleyman the Magnificent who has used Muhibbi as his *mahlas*. In Garami's these 29 gazels there is very little biographical information about poets. Because he has preferred to use word meanings of *mahlases*. Therefore it is more preferable to entitle those poems as *shairnamah* instead of *tazkira*. Apart from Garami's *shairnamah*, we have detected two *gazels* which are similar to Garami's ones. One of them belongs to Ravzi who was a poet from classical Turkish poetry in 16th century. The other one is placed in *Macmua-i Nazair* of Pervane Bey and it's poet is unknown. We have included these two *gazels* in this article and have given the list

1 Yrd. Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, fbpinar@yahoo.com

Adres
Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kayalı Kampüsü - Kırklareli / TÜRKİYE
e-posta: editor@rumelide.com

Adress
Kırklareli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature, Kayalı Campus - Kırklareli / TURKEY
e-mail: editor@rumelide.com

of *mahlas*es in *shairnamah*. And also we have translated Garami's 29 gazels into contemporary Turkish.

Keywords: Garami, 16th century, *Tazkirat al-Shuara*, penname, *shairnamah*.

Giriş

Klasik Türk edebiyatı yüzlerce şair ve edibin eserleriyle meydana getirilmiş büyük bir edebiyattır. İslami dönem Türk edebiyatının büyük bir yekününü teşkil eden klasik edebiyata mensup yüzlerce şair bulunmaktadır. Bunlar hakkında ilk elden bulunabilecek bilgiler, kiminin biyografi ve kiminin de antoloji tarafı ağır basan şuara tezkirelerinde yer almaktadır. Yapı itibarıyla tezkireler genellikle mukaddime, esas metin ve hâtime bölümlerinden oluşur. Dîbâce adı da verilen mukaddimelerde eserin sunulduğu kişiye bir methiye, tezkire yazarının şiir ve şair hakkındaki görüşleri ile tezkirenin yazılış sebebi yer alır. Esas metin kısmında verilen biyografilerde sanatkarın ailesi, hayatı, eğitimi, arkadaş ve meslektaşları, eserleri, edebî vasıfları, şiiri ve sanatı hakkında bilgiler ve şiirlerinden örneklerle yer verilir (Uzun, 2012: 70). Bu hususları ayrıntılarıyla içeren bir örnek olması bakımından Âşık Çelebi'nin 976/1568'te tamamladığı *Meşâ'irü's-Şu'arâ* isimli tezkiresini zikredebiliriz.

Halk edebiyatında ise tezkirelere benzer olarak şairname ya da âşıkname adıyla anılan manzumeler yer almaktadır. Âşıklar tarafından söylenen bu manzumelerde çeşitli âşıkların isimleri, sanatları, yaşadıkları dönem, nereli oldukları, meslekleri, mensup oldukları tarikat yahut zümre gibi konularda bilgiler verilmektedir. Bu yönüyle klasik Türk edebiyatındaki tezkireleri hatırlatmaktadır. Ancak tezkirelerin tertibinde bir plan, kronoloji, yahut harf sırası takip edilirken şairnamelerde bu hususiyetler bulunmaz (TDEA, 1998: 98). Şairnameler tezkireler kadar olmasa da âşıkların birtakım vasıflarını öğrenmede önemli bir role sahiptir (Kaya, 1990: 7). Şairnamelere örnek olarak halk edebiyatında bu türün ilk örneği olan 17. asırda yaşamış Âşık Ömer'in şairnamesini zikretmeliyiz.

16. asırda yaşamış Garâmî'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ* başlığı altında topladığı ve *gazelleri* redifini taşıyan 29 gazel ise ismi tezkire olmasına rağmen bu türün özelliklerini taşımaktan uzaktır. Birkaç şair müstesna, hakkında bilgi verdiği isim yoktur. Zikrettiği bilgiler ise çok azdır ve tezkirelerde yer alan malum şeylerden ibarettir. Mesela bunlar Nevâî'den bahsederken Çağatayca söylemesi; Âhî, Necâtî ve Zâtî gibi şairleri övmesi, Nesîmî'yi Rafizilikle anması gibi kıymetli sayılmaması gereken bilgilerdir. Bu bakımdan Garâmî'nin söz konusu gazelleri, bir tezkireden çok şairname türüne yakın durmaktadır. Hatta şairin bu şiirlerde daha çok mahlasların kelime anlamlarıyla ilgilenmesine bakılırsa şairname dahi denilemeyeceği iddia edilebilir. Ancak en yakın tür ve isimlendirme olarak şairnameyi tercih etmekte sakınca yoktur kanaatindeyiz.

Aşağıda söz konusu *Tezkiretü's-Şu'arâ* başlıklı şairnamenin şairi Garâmî'den ve bu şiirlerin özelliklerinden bahsedeceğiz.

Klasik Türk Edebiyatının İlginç Bir Şairi: Garâmî

Garâmî 906/1500-1 senesinde Karaferye'de doğmuştur. Doğum yılı ile ilgili bilgiyi *Dîvân*'ından öğreniyoruz (Başpınar, 2013: 22). Aşağıdaki beyitte geçen *şûh* kelimesinin ebced hesabıyla karşılığı (şîn=300, vâv=6, hı=600) 906 yılına tekabül etmektedir:

Mevlidüñçün çü senüñ şûh olcak târîhüñ
Éy Garâmî nice senden gelen olmaya o hoş (G.719/5)

[= Ey Garâmî! Senin doğumun için şûh kelimesi tarih olunca senden gelen de nasıl hoş olmasın.]

Mısır kadısı Leyszâde'den mülazım olduktan sonra Rumeli'nin değişik yerlerinde kadılık yaparak ömür süren Garâmî'nin şiirlerinden anlaşıldığına göre Edirne ve İstanbul'da da bulunmuştur. Edirne'ye dair yazdığı iki gazel, Edirne ve İstanbul'da kış mevsiminde yaşanan kışlıklara

dair yazdığı murabbalar buna işaret etmektedir. Hangi yılda vefat ettiğini bilemediğimiz Garâmî için Mehmed Süreyyâ, III. Murad'ın saltanat yıllarının ortalarına denk gelen bir zamanda vefat ettiğini belirtmektedir (1308: 618). Dolayısıyla 1574-1595 seneleri arasında, mesela 1585 civarında bir tarihte vefat etmiş olmalıdır. Buna göre şairin 80 yaşını aştığı, hatta 90 yaşını görmüş olabileceği dahi söylenebilir.

Garâmî, kadılık mesleğinin yanında bir şair olarak da şöhret kazanmıştır. *Dîvân*'ında kayıp varaklar olmasına rağmen 1700'ü aşkın şiiriyle bütün klasik Türk edebiyatının en çok şiir yazan şairleri arasındadır. Bu şiirlerinin çoğunu 1636 sayısıyla gazeller oluşturmaktadır. Şiir sayısının çokluğunda uzun bir ömür sürmesinin de rolü olmalıdır.

Musiki ile içli dışlı Garâmî'nin güzel sesli oluşu ve tanbur çalması onun bir diğer dikkat çeken yanıdır. Hatta *sîneçâk* adını verdiği bir enstrüman dahi icat etmiştir. Ancak hocası Leyszâde bu sazı dinledikten sonra müzik alet yapma hususundaki şiddetli dinî tehditlerle onun bu sazdan vazgeçmesini istemiştir.

Remlin bir kısmı olan ilm-i habâyâda bir benzeri dahi bulunmayan Garâmî, içinde miktarı bilinen akçelerin bulunduğu bir keseden paraların bir kısmı alındığında alınan ve kalan kısmı remil ilmi ile bilebilmektedir. Yine aynı ilim yoluyla gelecekte haber verme, yıldız barıştırma, insanların içinde sakladıkları şeyi bilme, kayıp eşyayı bulma gibi konularda son derece maharetlidir.

Altmış yaşından sonra seyit olduğunu iddia etmiş ve bunun bir nişanesi olarak yeşil sarık sarırmaya başlamıştır. Onun bu hâlini görenler, latifeci bir yanı da bulunan Garâmî'yi iğnelemek kasdıyla "*Efendi, seyitliğinizi önceden bilmiyordunuz. Galiba remille buna vâkıf oldunuz.*" dediklerinde buna epeyce alınmış.

Bütün bunlara bakınca 16. yy. klasik Türk edebiyatı şairlerinden Garâmî'yi ilginç olarak nitelememizin yersiz olmadığı anlaşılmaktadır.

Garâmî'nin Edebî Şahsiyeti

Garâmî'nin şiirleri umumiyetle sadedir. Farsça tamlamalarla boğulmuş ifadeleri pek tercih etmez. Hemen tamamı bu hükme örnek olabilecek bir gazelden aldığımız beyit şöyledir:

*Atar gamz okunu bir bir şaşırılmaz urmada hergiz
Mukavves kaşlaruñ şâhum édüpdür kalbümi âmâc (G.121/2)*

Sadelik özelliği ile kastettiğimizin "hareketlilikten uzak, çeşitlilik ve değişkenlik göstermeyen, belli bir düzeyde akıp giden, kolay anlaşılır" (Tolasa, 2002: 209) olduğunu belirterek bu beytin de hakikaten kolay anlaşılır olduğunu ifade edelim.

Garâmî'nin şiirlerinde Arapça ve Farsçadan Türkçeye geçmiş kimi kelimeleri, ses değişikliklerine uğramış şekilde görmek mümkündür. Meselâ *bâğçe*, *illâ*, *kâleb*, *pâre*, *serv* ve *sûret* kelimelerini *bahçâ*, *ille*, *kâlb*, *para*, *servi* ve *surat* şeklinde kullanmıştır.

Garâmî'nin:

*Yine Yûsuf gelme var Ken 'âna hîç sen gam yeme
At salar bir gün gelür meydâna hîç sen gam yeme (G.1325/1)*

matlayla başlayan gazeli, Hâfız-ı Şîrâzî'nin:

*Yûsuf-i gum-geşte bâz âyed be-Ken'ân gam mehor
Kulbe-i ahzân şevêd rûzî gulistân gam mehor*

matlı gazelinin geniş bir tercümesi gibidir. Hatta *Dîvân*'da başka bir beyitte Hâfız'ın meşhur:

*Eger ân turk-i Şîrâzî be-dest âred dil-i mârâ
Be-hâl-i Hinduyeş bahşem Semerkand u Buhârârâ*

beytinde Şirazlı güzel için feda edilen toprakları daha da genişletmiş ve:

Saçuña milk-i Habeş beñdeş olmaz nice Hind

Alamana vérme çeşmüñ hâlüne degmez de Rûm (G.866/6)

demıştır.

Garâmî'nin Kanuni Sultan Süleyman'ın meşhur:

*Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi*

beytiyle başlayan gazeline nazire yazdığını görmekteyiz. O, gazeline:

*Tâc olmaz başa dünyâda dilâ devlet gibi
Cism için fâhîr libas olmak da yok sıhhat gibi* (G.1423/1)

beytiyle başlamış ve şiiri:

*Éy Garâmî Hazreti Hakdan dilerseñ ger huzûr
Dünyeden el çek ki olmaz gûşe-i 'uzlet gibi* (G.1423/7)

beytiyle bitirmiştir.

Garamî şiirlerinde cinas sanatını başarılı bir biçimde kullanmıştır (Başpınar, 2015: 41). Öyleki *Dîvân*'da yer alan üç gazelin (G.527, G.1237, G.1238) kafiyeleleri cinas sanatı üzerine kurulmuştur. Öteki şiirlerinde ise cinası sanatını genelde matla beyitlerinin kafiyelelerinde kullanmış ve:

*Örti döşek étmek-ile bûriyâ
Sûfi dénılmaz mi nedür bu riyyâ* (G.41/1)

beytinde olduğu gibi kafiye ve cinası bir araya getirmiştir.

Şairin edebî şahsiyetinin ilginç örneklerinden biri de iade sanatının güzel örneklerinden birini vermiş olduğu bir gazelidir. Matla ve makta beyitleri:

*Sîm ü zerdür gerek ol hûba n'éder cân u seri
Ser-i kûyında lebinden sorup aldum haberi
Nazarın bildi Garâmî haberin aldı anuñ
Anuñ ol cünbiş-i çâlâki diler sîm ü zeri* (G.1607/1, 13)

şeklinde olan gazelde Garâmî, iade sanatını şiirin bütün mısralarında yapmış, üstelik makta beytinin sonu ile matla beytinin başını da aynı kelimelerle kurmuş ve iade sanatında bir adım daha ileri gitmiştir.

Garâmî'nin Eserleri

1. Dîvân: Şairin elimizdeki yegâne eseridir. Tek yazma nüshası bulunan *Dîvân*'ında 5 kaside, 4 murabba, 1636 gazel, 57 kıt'a, 13 matla ve 12 müfred bulunmaktadır. Çok hacimli olarak niteleneceğimiz eser, bütün divan şiiri içinde en çok şiir barındıran divanlardandır.

2. Şehr-engîz: Şairin doğduğu yer olan Karaferye hakkında yazılmış olan şehrengiz elimizde değildir. Âşık Çelebi eserden şu iki beyti örnek olarak kaydetmiştir:

*Çiçekler kim bitürür seng-i hâre
Éder gün terbiyetle la'l-pâre
Sevir burcında togar géce gündüz
Sıgır kuyrukları kuyruklı yıldız* (Âşık Çelebi, 2010: 1628)

Bunlardan başka müstakil bir eser olmamakla beraber bu yazının konusunu teşkil eden ve şairin *Tezkiretü's-Şu'arâ* başlığını koyduğu gazelleri de ayrıca zikretmek gerektiği kanaatindeyiz.

Tezkiretü's-Şu'arâ: Garâmî'nin Şairname Niteliğindeki Gazelleri

Garâmî, *Dîvân*'ında yer alan gazellerin sonunda *Tezkiretü's-Şu'arâ* başlığı altında 29 gazel yazmıştır. Divan edebiyatında redifi *gazelleri* kelimesi olan ve *mef'ülü fâ'ilâtü mef'ülü fâ'ilün*

kalıbıyla yazılmış olan bu şiirler gibi iki gazel tespit ettik. Bunlardan birincisi 16. asır şairlerinden Ravzî'ye aittir:

Döndi haṭ-ı nigāra Mişālî gazelleri
Āhū-yı çeşm-i yāra Gazālî gazelleri
Ṭa'n oklarını gerçi 'adū gönderür baña
Dāfî'dür anı dilde Cidālî gazelleri
'Ahd eyledükce mihr ü vefā étmege o meh
Melḥūz olur gönülde Me'ālî gazelleri
'Āşıklara cefālarını vaşf éder senüñ
Cevrî gazelleriyle Celālî gazelleri
Dür dişleriñle la'l-i lebüñ fikrin étdürür
Oḡunsa bezm-i meyde Le'ālî gazelleri
Bāḡ-ı vefāda déndi senüñ serv-i ḡaddüñe
Nahlî gazelleriyle Nihālî gazelleri
Ḥāl-i 'izārı vaşfin éder sāde-rūlarıñ
Ravzî'nüñ ola şanma ki ḡālî gazelleri (Aydemir, 2007:468)

[= Misālî gazelleri sevgilinin tüylerine, Gazālî gazelleri de yarin ahu gözüne döndü. Düşman, kınama oklarını bana gönderse de onları Cidālî gazelleri gönülde defeder. O ay, sevmeye ve vefa göstermeye söz verdikçe gönle Me'ālî gazelleri gelir. Cevrî ve Celālî'nin gazelleri, senin âşıklara ettiğin cefaları vafeder. Şarap meclisinde Le'ālî gazelleri okunsa senin inci dişlerinle la'l dudağını düşündürür. Vefa bağında senin servi boyun için Nahlî ve Nihālî gazelleri söylendi. Ravzî'nin gazellerini boş zannetme, onlar yüzünde tüy bitmemiş güzellerin yanağındaki beni anlatır.]

Şairini bilmediğimiz ikinci şiir ise *Mecmû'a-i Nezâ'ir*'de geçmektedir:

Kevser lebüñe déndi Zülālî gazelleri
Güftāruña okundı Maḡālî gazelleri
Rengīñ lebüñle dür dişüñe déndi dilberā
La'lî gazelleri vü Le'ālî gazelleri
Ebrūlar-ıla rūy-ı cihān-tāb vaşfidur
Şemsî gazelleri [vü] Hilālî gazelleri
Gāh ağladur belā-keşi gāh güldürür
Hecrî gazelleri [vü] Vişālî gazelleri
Baḡlandı gül ruḡuñla senüñ serv-i ḡaddüñe
Nahlî gazelleri vü Nihālî gazelleri (Pervâne Bey: 146^{ak})

[= Senin Kevser dudağın için Zülālî gazelleri söylendi, sözlerin içinse Makālî gazelleri okundu. Ey dilber! Renkli dudağınla inci dişin için La'lî ve Le'ālî gazelleri söylendi. Şemsî ve Hilālî'nin gazelleri kaşlar ve cihanı aydınlatan yüzü vafetmektedir. Hecrî ve Vişālî'nin gazelleri bela çeken âşığı bazen ağlatır, bazen güldürür. Senin gül yanağın ve servi boyun için Nahlî ve Nihālî gazelleri söylendi.]

Bu iki şiirden farklı olarak aynı vezinle yazılmış olmalarına rağmen Garâmî'ninkiler vezin kurlarıyla maluldür. *Dîvân*'ında aynı vezinle yazılmış pek çok şiirde de benzer vezin hatalarının bulunduğunu belirtmek gerek.

Bu gazellerin temel özelliği kafiye kelimelerinin mahlaslardan seçilmiş olması ve gazelin öteki yerlerinde de mahlasların zikredilmesidir. Bir istisna olarak Kanuni Sultan Süleyman'a tahsis

edilmiş olan ilk gazelde redif *Muhibbî gazelleri* şeklindedir. 33 beyitten oluşan şiir gazelin alı-şıl gelmiş beyit sınırlarını aşacak şekilde yazılmıştır. Eserin yazma nüshasında bu şiirin yer aldığı varak numarasına ve gazelin sayfa kenarına yazılmış olmasına bakılırsa *Dîvân* tertip edilip yazıldıktan sonra esere dâhil edilmiş olmalıdır.

Eserin yazma nüshasında başlangıçtaki 6 gazelde geçen mahlasların üzeri kırmızı mürekkeple çizilerek mahlaslar belli edilmiştir. Sonraki şiirlerde ve sayfa kenarlarında bulunan gazelerde mahlaslar özel olarak işaretlenmemiştir. Aşağıda metnini vereceğimiz gazellerdeki mahlas işa-retlemeleri tarafımıza aittir.

Garâmî'nin mahlasları zikrederken söz konusu mahlasların sahibi şairlere dair pek bilgi ver-memiştir. O daha ziyade mahlasın kelime manasıyla ilgilenmiştir. Mesela rastgele seçtiğimiz:

Hamd étđi Hudā şānına Şükrî gazelleri
Tevhîdi okur şevk-ıla Zikrî gazelleri (G.1617/1)

şeklindeki matlada şair Şükrî ve Zikrî mahlaslarının yalnızca anlamlarını kullanmıştır. Yani Şükrî'nin gazelleri Allah hakkında övgü ve şükür ifadeleri söylerken Zikrî'nin gazelleri de bü-yük bir istekle tevhidî zikretmektedir. Genel olarak böyle bir tercihte bulunmuş olmasına rağ-men az da olsa Garâmî'nin biyografik bilgi kabilinden şeyler söylediği de görülmektedir. Tespit edebildiğimiz bazı hususları sıralayalım:

1. Garâmî, Nevâyî mahlasını anarken Çağatayca söyleyerek Ali Şir Nevâyî'yi yad etmiştir:

Irlansa olur şol kuyaşuñ Vechi şevkına
Bir hoş hevā nevāda Nevāyî gazelleri (G.1615/7)

[= O güneşin yüzü şevkine bir hoş hava olan neva makamında Nevâyî gazelleri söylense yeri-dir.]

2. Hayâlî'yi şiir hırsızı olarak nitelemiştir:

Şî'ri serağa étdügi zāhir olalıdan
Vehm içre dilā kaldı Hayālî gazelleri (G.1626/8)

[= Ey gönül! Şiir çaldığı ortaya çıktığından beri Hayâlî gazelleri vehme düştüler.]

3. Hilmî ya da Halîmî'nin Farsça lugat yazdığını belirtiyor:

Bir beyt-ile Fürsüñ luğatin itse olur cem'
El-haḳ ki dilā Hilmî Halîmî gazelleri (G.1635/5)

[= Ey gönül! Doğrusu Hilmî ve Halîmî'nin gazelleri bir beyitle Farsların bütün kelimelerini bir araya getirse şaşılmaz.]

4. Garâmî'nin özel olarak övdüğü şairler Âhî, Necâtî ve Zâtî'dir:

Halk-ı cihāna Âhî ki bir şaplu gözgüdür
Gösterdi kāyınātı Muhibbî gazelleri (G.1608/8)

[= Âhî bütün dünya halkı için bir saplı aynadır. Muhibbî gazelleri ise bütün kainatı gösterir.]

Êrđi cihāna cümle dilā tutdı şöhreti
Nite Necâtî Zâtî Muhibbî gazelleri (G.1608/31)

[=Ey gönül! Necâtî ve Zâtî gibi Muhibbî gazelleri de bütün cihana ulaşır şöhreti orayı kapladı.]

Ancak bir beytinde, kendinin Necâtî'den daha üstün olduğunu belirtmekten de geri durmamış-tır:

Oḳunur idi şî'r-i Necâtî ezelde hūb
Tutdı cihāmı şimdi Garāmî gazelleri (G.1609/9)

[= Ezelde Necâtî'nin şiiri güzel denirdi. Şimdiyse Garâmî'nin gazelleri cihanı kapladı.]

4. Nesîmî'yi Râfızî olarak anmıştır:

*Rafz-ıla cihân yüzini tutdı Nesîmî-veş
Ot gibi bitüp yéten o Nāmî ğazelleri (G.1609/8)*

[= Ot gibi bitip yetişen Nāmî'nin gazelleri, Nesîmî gibi bütün yeryüzünü Râfızîlikle kapladı.]

5. İshâk ve Merdümî'yi kafiye olarak kullanamasa da hususiyle belirtme ihtiyacı hissetmiştir:

*İshâk-ıla yok Merdümîye kâfiyelerde
Şâ'ir adına bir dañı şâ'ir ğazelleri (G.1612/6)*

[=İshâk ile Merdümî için kafiyelerin şair adına olduğu şair gazelleri dahi yok.]

6. Garâmî, şiiri çabucak söylemeyi kendi için makbul saymıştır:

*Zahmetle gelen şi're göre dañı yég gelür
Cânâ Garâmî bendeñe Fevrî ğazelleri (G.1617/9)*

[=Ey can! Zahmetle gelene şiire göre fevri/ çabuk gelen gazelleri Garâmî kuluna daha yeğ gelir.]

7. Âlî'nin sözlerini beğenmediğini belirtmiş ve onun şiirlerini “yamalı hırka” olarak nitelemiştir:

*Şi'ri dikilü şa'r-ıla bir köhne hırkadur
Şol pîneli sözlerle 'Âlî ğazelleri (G.1626/10)*

[=Şiiri, kılla dikilmiş bir eski hırkadır. Şu Âlî'nin gazelleri yamalı sözlerle doludur.]

8. Kıyâlî'nin bir hiciv şairi olduğunu ifade etmiştir:

*Hecvi taşına nâşîyi édüp de sengsâr
Beytin başına yıkdı Kıyâlî ğazelleri (G.1626/12)*

[=Kıyâlî gazelleri, zındığı hicvi taşıyla taşılayıp evini başına yıktı.]

9. Lâmi'î ve oğlu Lem'î'yi birlikte zikrederek bu akrabalığı belirtmek istemiş olmalıdır:

*Bezm içre nite Lâmi'î Lem'î ğazelleri
Mûm oldı vérüp şa'sa'a Şem'î ğazelleri (G.1627/1)*

[=Şem'î gazelleri Lâmi'î ve Lem'î gazelleri gibi meclis içinde aydınlık verip mum oldu.]

10. Kanuni Sultan Süleyman'dan başka sultan şair olarak II. Selim'i anmıştır:

*Şâhâne güzel sözleri hoş tımçurâk-tarz
Sultân-ı cihân a'nâ Selîmî ğazelleri (G.1635/2)*

[=Cihan sultanı olan Selîmî'nin gazelleri şahanedir, sözleri güzeldir, tarzı hoş ihtişamlıdır.]

Görüldüğü üzere saydığımız bu hususlar kıymeti haiz olmayan bilgilerden öteye geçmemektedir. Bundan dolayı söz konusu şiirleri tezkire olarak değil şairname adıyla anmak yerinde olacaktır.

Tezkiretü's-Şu'arâ'da Geçen Mahlasların Listesi

Garâmî'nin şairnamesi içinde kendininki de dâhil olmak üzere toplam 242 mahlas geçmektedir. Garâmî ve Muhibbî mahlasları hariç olmak üzere bu mahlaslardan Âlî, Bâlî, Dehrî, Emrî, Fevrî, Figânî, Habîbî, Hayâtî, İlâhî, Mihrî, Nesîmî, Nişânî, Niyâzî, Sabrî, Zâtî ve Zevkî 2'şer kez; Âhî, Necâtî, Rahmî ve Şevkî ise 3'er kez geçmiştir. Bütün mahlaslar ve geçtikleri yerler alfabetik sırayla şu şekildedir:

'Abîdî: G.1621/6.

'Adlî: G.1631/1.

'Âhî: G.1608/8, G.1613/1,

G.1615/6.

'Akîdî: G.1621/9.

'Akîkî: G.1628/8.

'Âlî: G.1619/3,

G.1626/10.

'Alîmî: G.16354/.

'Amrî: G.1619/4.

'Arisî: G.1636/5.

'Ayârî: G.1625/2.

‘**Aẓīmī**’: G.1635/10.‘**Azmi**’: G.1618/4.‘**Azmi**’: G.1635/10.**Bahārī**: G.1625/1.**Bākī**: G.1629/1.**Bālī**: G.1621/9, G.1626/3.**Bedrī**: G.1617/5.**Bendī**: G.1622/4.**Berkī**: G.1634/3.**Bezmī**: G.1618/1.**Bülendī**: G.1622/1.**Cābir**: G.1612/3.**Cāmī**: G.1609/1.**Celālī**: G.1626/5.**Celīsī**: G.1636/1.**Cem’ī**: G.1627/4.**Cemālī**: G.1626/4.**Cevrī**: G.1619/1.**Cevzī**: G.1616/3.**Cihātī**: G.1614/3.**Cülūsī**: G.1636/2.**Cüvānī**: G.1624/5.**Dā’ī**: G.1611/3.**Dehrī**: G.1615/6,

G.1619/6.

Delālī: G.1626/1.**Dem’ī**: G.1627/2.**Derdī**: G.1623/5.**Derzī**: G.1616/5.**Devrī**: G.1617/3.**Emānī**: G.1624/4.**Emrī**: G.1617/6,

G.1619/7.

Enīsī: G.1636/1.**Fahrī**: G.1619/10.**Farīkī**: G.1628/1.**Fedāyī**: G.1615/1.**Fehmī**: G.1618/1.**Fenārī**: G.1625/4.**Ferdī**: G.1623/4.**Ferīdī**: G.1621/1.**Fevkī**: G.1634/4.**Fevrī**: G.1617/9,

G.1619/1.

Figānī: G.1615/6,

G.1624/3.

Fikrī: G.1617/2.**Firākī**: G.1629/4.**Ḥabābī**: G.1630/5.**Ḥabībī**: G.1633/1,

G.1633/5.

Ḥadīdī: G.1621/3.**Gāhī**: G.1609/5.**Ḥalīmī**: G.1635/5.**Ḡarāmī**: G.1608/32,

G.1609/9, G.1610/7,

G.1611/7, G.1612/7,

G.1613/7, G.1614/5,

G.1615/9, G.1616/7,

G.1617/9, G.1619/10,

G.1620/5, G.1621/10,

G.1622/5, G.1623/5,

G.1624/7, G.1625/7,

G.1626/13, G.1627/9,

G.1628/9, G.1629/5,

G.1630/7, G.1631/5,

G.1632/5, G.1633/7,

G.1634/5, G.1635/11,

G.1636/8.

Ḡarībī: G.1633/7.**Ḥarīkī**: G.1628/5.**Ḡarīkī**: G.1628/6.**Ḥarīmī**: G.1635/9.**Ḡarzī**: G.1616/1.**Ḥasbī**: G.1633/1.**Ḥaşlı**: G.1619/9.**Ḥasībī**: G.1633/1.**Ḡavrī**: G.1617/7.**Ḥayātī**: G.1615/2,

G.1614/2.

Ḡazālī: G.1626/9.**Gerdī**: G.1623/2.**Germī**: G.1635/8.**Ḥıyāzī**: G.1632/2.**Ḥibbī**: G.1633/1.**Ḥicāzī**: G.1620/4.**Ḥilmī**: G.1635/5.**Ḡubārī**: G.1625/3.**Günāhī**: G.1613/5.**Güvāhī**: G.1613/4.**Ḥandī**: G.1622/2.**Ḥayālī**: G.1626/8.**Hevāyī**: G.1615/4.**Ḥıyāmī**: G.1609/6.**Ḥoşābī**: G.1630/7.**‘Irākī**: G.1629/2.**İlāhī**: G.1612/7,

G.1613/7.

‘İlmī: G.1635/4.**İshāk**: G.1612/6.**‘İsī**: G.1636/6.**‘İyāzī**: G.1632/1.**‘İzārī**: G.1625/1.**Ḡabāyī**: G.1615/5.**Ḡadri**: G.1619/3.**Ḡādī**: G.1632/4.**Ḡandī**: G.1622/3.**Kānī**: G.1624/4.**Ḡaṭ’ī**: G.1627/6.**Kebābī**: G.1630/1.**Kemālī**: G.1626/6.**Kemānī**: G.1624/1.**Kemendī**: G.1622/1.**Kerīmī**: G.1635/8.**Ḡıyālī**: G.1626/12.**Kü’ūsī**: G.1636/8.**Lāmī’ī**: G.1627/1.**Le’ālī**: G.1626/11.**Lem’ī**: G.1627/1.**Levzī**: G.1616/2.**Leylī**: G.1631/5.**Maḡāmī**: G.1609/4.**Me’ālī**: G.1626/2.**Mekrī**: G.1617/4.**Melālī**: G.1626/1.**Merdümī**: G.1612/6.**Mevzī**: G.1616/1.**Meylī**: G.1631/2.**Mihri**: G.1619/8,

G.1630/6.

Mu’idī: G.1621/5.**Muḡıbbī**: G. 1608,

G.1633/2.

Mücibī: G.1633/6.**Müdāmī**: G.1609/1.**Mülebbī**: G.1633/3.**Müsellem**: G.1609/7,

G.1620/5, G.1633/2.

Na’ımī: G.1635/3.**Na’lī**: G.1631/4.**Nacaḡī**: G.1629/3.**Nāhī**: G.1619/7.**Nāmī**: G.1609/8.**Naṭ’ī**: G.1627/5.**Naşībī**: G.1633/1.**Nāzī**: G.1620/3.**Nazmī**: G.1618/6.**Necāhī**: G.1610/5.**Necātī**: G.1608/31,

G.1609/9, G.1614/5.

Nedīmī: G.1635/7.**Nef’ī**: G.1627/9.**Nefīsī**: G.1636/4.**Nehri**: G.1619/5.**Nerdī**: G.1623/3.**Nesīmī**: G.1609/8,

G.1635/1.

Nevāyī: G.1615/7.**Nıḡābī**: G.1630/6.

Nişānî: G.1624/1,
G.1624/8.
Niyāzî: G.1613/6,
G.1620/2.
Nizāmî: G.1609/2.
Nüvisî: G.1636/3.
Penāhî: G.1613/6.
Rāhî: G.1610/4.
Rahikî: G.1628/4.
Rahimî: G.1635/6.
Rahmî: G.1618/5,
G.1633/4, G.1635/6.
Rāzî: G.1620/1.
Rāzî: G.1632/1.
Rebābî: G.1630/3.
Refî: G.1627/7.
Refikî: G.1628/1.
Remzî: G.1616/6.
Residî: G.1621/4.
Revānî: G.1624/5.
Rezmî: G.1618/3.
Rızāyî: G.1615/1.
Rifā'î: G.1611/7.
Rimāhî: G.1610/1.
Riyāhî: G.1610/2.
Riyāzî: G.1632/3.
Sa'dî: G.1621/2.
Sā'î: G.1611/2.
Sa'idî: G.1621/2.
Sa'idî: G.1621/2.
Şabāhî: G.1610/6.
Şabāyî: G.1615/9.
Şabri: G.1617/8,
G.1619/1.
Şadāyî: G.1615/6.
Şafāyî: G.1615/2.

Şafikî: G.1628/2.
Şāhî: G.1610/4.
Sākî: G.1629/1.
Sāzî: G.1620/1.
Sebākî: G.1629/5.
Sebātî: G.1614/4.
Sebzî: G.1616/4.
Sedidî: G.1621/10.
Sehābî: G.1630/4.
Sehî: G.1615/8.
Selāmî: G.1609/7.
Selikî: G.1628/3.
Selimi: G.1635/2.
Selisi: G.1636/7.
Sem'î: G.1627/3.
Semā'î: G.1611/6.
Serāyî: G.1615/8.
Seridî: G.1621/8.
Seylî: G.1631/3.
Seyri: G.1619/9.
Şifātî: G.1614/1.
Şirā'î: G.1611/1.
Sırrî: G.1620/1.
Şiyāhî: G.1610/7.
Şiyāmî: G.1609/5.
Sibā'î: G.1611/1.
Sihri: G.1619/2.
Sihāmî: G.1609/3.
Silāhî: G.1610/1.
Simî: G.1635/1.
Sinānî: G.1624/7.
Sipāhî: G.1613/3.
Siyāhî: G.1613/2.
Şurāhî: G.1610/3.
Şādî: G.1619/4.
Şāhî: G.1613/1.

Şakikî: G.1628/7.
Şānî: G.1624/2.
Şarābî: G.1630/1.
Şarkî: G.1634/5.
Şehidî: G.1621/7.
Şehri: G.1613/3.
Şem'î: G.1627/1.
Şevkî: G.1619/5,
G.1619/8, 1634/1.
Şi'rî: G.1619/10.
Şikārî: G.1625/6.
Şu'a'î: G.1611/4.
Şükri: G.1617/1.
Tarzî: G.1616/7.
Tav'î: G.1627/8.
Tavkî: G.1634/2.
Tırāzî: G.1620/5.
Türābî: G.1630/2.
'Uşşākî: G.1609/4.
Vahidî: G.1621/1.
Vechi: G.1615/7.
Vefā: G.1619/1.
Verdî: G.1623/1.
Zahmî: G.1618/2.
Zārî: G.1625/5.
Zātî: G.1608/31,
G.1614/1.
Zerdî: G.1623/1.
Zevkî: G.1619/8,
G.1634/1.
Zeylî: G.1631/1.
Zikri: G.1617/1.
Zirā'î: G.1611/5.
Ziyāyî: G.1615/3.
Zülālî: G.1626/7.

TEZKİRETÜ'S-ŞU'ARÂ

1. (G.1608)

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. İşrāb éder hayātı Muhibbî gazelleri
İhyā éder memātı Muhibbî gazelleri

Mu'ciz söz-ile étse olur sihr éder gibi
Taḥrîk-i cemādātı Muhibbî gazelleri

1. 146^{ak},

1 Muhibbî gazelleri, hayatı anlatır/ içirir ve ölülerini diriltir.

2 Muhibbî gazelleri mucizevi sözle sihir yapar gibi cansızları hareket ettirir.

Adres
Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kayalı Kampüsü - Kırklareli / TÜRKİYE
e-posta: editor@rumelide.com

Adress
Kırklareli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature, Kayalı Campus - Kırklareli / TURKEY
e-mail: editor@rumelide.com

3. Şıyt u şadâsı taldurup âfâkı eyledi
Pür seb'a semâvâtı Muhibbî gazelleri

Bildürdi kamu 'âleme bir beyt-ile éy dil
Dîn-ile diyânâtı Muhibbî gazelleri
5. Hâkkuñ muhibbi olmağın Allâhı bir bilüp
Tefsîr éder âyâtı Muhibbî gazelleri

Ol hâk Resûle âle vü aşhâba cümleten
Gür gür éder şalâtı Muhibbî gazelleri
7. Cem' étdi huşûş-ıla dilâ hâş olanından
Ser-cümle hayâlâtı Muhibbî gazelleri

Halk-ı cihâna Âhî ki bir şaplu gözgidür
Gösterdi kâyinâtı Muhibbî gazelleri
9. Yâ bir 'aşâda micmer veyâ bezm için aşar
Kandîl-ile mişkâtı Muhibbî gazelleri

Yâ bir güzeli kendüye gâyetle ögüp de
Şundı ele mir'âtı Muhibbî gazelleri
11. Mışra'larıdır çeşme-i cân bâğ-ı bihişte
Cedvel çeker Fırâtı Muhibbî gazelleri

Tîğ-ı bülend ü rif'atı 'arşa asılmağın
Ögdi serâdikâtı Muhibbî gazelleri
13. Elfâza feşâhat kodı ma'nâya belâgat
Hüb étdi 'ibârâtı Muhibbî gazelleri

Aldı kılâ'-ı şî'ri yarağın yarağ édüp
Diküp dağı râyâtı Muhibbî gazelleri

- 3 Muhibbî gazellerinin sesi sedası bütün ufukları kaplayıp yedi kat göğü doldurdu.
- 4 Ey gönül! Muhibbî gazelleri bir beyitle bütün âleme din ve dindarlığı bildirdi.
- 5 Kendi Allah'ın sevdiği bir kişi olduğundan O'nu bir bilir ve gazelleri de böylece ayetleri tefsir eder.
- 6 Muhibbî gazelleri o hak peygambere, ailesine ve ashabına cümleten gür gür salat eder.
- 7 Ey gönül! Muhibbî gazelleri özellikle en has olanından bütün hayalleri bir araya topladı.
- 8 Âhî bütün dünya halkı için bir saplı aynadır. Muhibbî gazelleri ise bütün kainatı gösterir.
- 9 Muhibbî gazelleri ya bir sopa ucundaki buhurandır ya da yapılacak meclis için kandil ve fener asmıştır.
- 10 Yahut da Muhibbî gazelleri bir güzeli kendine çokça övüp böylece eline ayna sunmuştur.
- 11 Mısraları cennet bahçesinin can pınarıdır. Muhibbî gazelleri Fırât'ı/ tatlı suyu ırmak olarak akıtır.
- 12 Şanlı ve yüksek kılıcı arşa asılmakla Muhibbî gazelleri sultanlık perdelerini övmüş oldu.
- 13 Muhibbî gazelleri lafzlara fesahat, manaya belâgat verdi; böylece ibareleri güzelleştirdi.
- 14 Muhibbî gazelleri silahını hazırlayıp sancakları dikti ve şiir kalelerini fethetti.

15. Gâhî mecâz u gâhî hâkîkat éder sözün
Édüp de kitâbatı Muhibbî gazelleri
Dünyâyı bütün kapladı yokdur destümde var
Ġâyâtı nihâyâtı Muhibbî gazelleri
17. Okunsa tügüm urca gelür cāmî' olmağın
Hep cümle mehâbatı Muhibbî gazelleri
Güş étdüm idi 'aqlumı çāk étdi sözleri
Tağıtdı dirâyâtı Muhibbî gazelleri
19. Ağladubanı halkı ilâhî sözi ile
Şuwardı nebâtâtı Muhibbî gazelleri
Hakqâ budurur déyüben kıssadan geçüp
Eylerdi hikâyâtı Muhibbî gazelleri
21. Toldurdu iki 'âlemi biñ bir hayâl-ile
Tutdı çü şeş cihâtı Muhibbî gazelleri
Zımnında her söz taṭbîkân étdi iltizâm
Cem' étdi delâlâtı Muhibbî gazelleri
23. Kır'âtda rekâkâtı olan kesden éder ref'
Cürm-ile cinâyâtı Muhibbî gazelleri
Mest étdi mey-i ma'nî ile halk-ı 'âlemi
Olup da şarâbatı Muhibbî gazelleri
25. Mâli me'âli ma'nî nişâbına érmegin
Vérür éle zekâtı Muhibbî gazelleri
Çün murğ érerdi her yere şol mışra'eyn-ile
Şalsa iki kanatı Muhibbî gazelleri

- 15 Muhibbî sözünü bazen mecaz bazen de hakikat ederek gazeller yazdı.
16 Elimde olan Muhibbî gazelleri bütün dünyayı kapladı, onların sayısı ve sonu yoktur.
17 Muhibbî gazelleri bütün heybetleri/ heybetli kimseleri kendinde topladığı için okunsa düğümleri açar.
18 Duyunca sözleri aklımı paramparça etti. Muhibbî gazelleri bütün bilgi ve tecrübemi dağıttı.
19 Muhibbî gazelleri, halkı ilahi sözleri ile ağlatıp bitkileri suladı.
20 Muhibbî gazelleri, hakikat budur deyip kıssalar söyleyerek hikâyeler anlatırdı.
21 Muhibbî gazelleri, iki âlemi bin bir hayal ile doldurdu ve altı yönü kapladı.
22 Her sözü, kendi içinde tatbik edilmesini de gerektirdiği için Muhibbî gazelleri, delilleri topladı.
23 Muhibbî gazelleri, okumada kusurları olan kişiden kabahat ve hataları kaldırır.
24 Muhibbî gazelleri, âlem halkının şarapları olup onları mana şarabıyla sarhoş etti.
25 Mahı mülkü nisap miktarına ulaştığı için Muhibbî, insanlara gazellerini zekât olarak verir.
26 Muhibbî gazelleri, iki kanadını açsa şu iki mısra ile kuş gibi her yere ulaşırdı.

27. Hışşe alurdu okuyan ol gūş éden daḥı
Vérür idi ḥālâtı Muḥibbî ḡazelleri
Medḥ étdi o muḡ-peççeleri igen étdi zem
Şol deyr-i Sūmenâtı Muḥibbî ḡazelleri
29. Şāhāne güzel sözleri maḡbūl olurdu
Artursa da dārâtı Muḥibbî ḡazelleri
Eylerdi ḥacil dil dile alduḡda lezzetin
Şehd ol şeker nebâtı Muḥibbî ḡazelleri
31. Érdi cihāna cümle dilā tıtdı şöhreti
Nite Necâtî Zâtî Muḥibbî ḡazelleri
El-ḥaḡ Ğarāmî tarzı güzel tımtırāḡ-ıla
Cem' étdi kemālâtı Muḥibbî ḡazelleri
33. Nüşḥa yérine başda götürmek gerek dilā
İster çü ri'āyâtı Muḥibbî ḡazelleri

2. (G.1609)

Mef'ûlû fā'ilâtü mef'â'ilü fā'ilün

1. Meclisde ḡadeḥ şındı **Müdāmî** ḡazelleri
Mest étdi meni bâde-i **Câmî** ḡazelleri
Her bir sözidür dürr-i girān-māye bî-naẓîr
Silk-i nazımda ḥaḡ bu **Nizāmî** ḡazelleri
3. Serpüp 'idāya ṭa'n okun ururdu aḡzıra
Éy ḡaşı kemān tîr-i **Sihāmî** ḡazelleri
Şavt-ı nevāda köçek '**Uşşâkî** ırladur
Şevḡ-ıla uşûl-ile **Makāmî** ḡazelleri

- 27 Muhibbî gazelleri, zevk/ hâl verirdi. Okuyan ve dinleyen de ondan hisse alırdı.
28 Muhibbî gazelleri, mecusî çocuklarını çok methetti, Sūmenat kilisesini ise yerden yere vurdu.
29 Muhibbî gazelleri, ihtişamını artırsa da şahane güzel sözleri yine makbul olurdu.
30 Dil, lezzetini dile getirince Muhibbî gazelleri bal gibi olan şeker kamışını utandırdı.
31 Ey gönül! Necâtî ve Zâtî gibi Muhibbî gazelleri de bütün cihana ulaşıp şöhreti orayı kapladı.
32 Ey Ğarāmî! Hakikaten Muhibbî gazelleri tarzı güzel bir gösterişle bütün olgunlukları kendinde topladı.
33 Ey gönül! Muska gibi başta götürmek gerek. Zira Muhibbî gazelleri, saygı gösterilmeyi ister.
2. 153^a.
1 Müdāmî gazelleri, mecliste kadeh sundu. Şarap gibi olan Câmî gazelleri beni mest etti.
2 Doğrusu Nizāmî gazelleri, nazım ipinde her bir sözü çok kıymetli ve benzersiz birer incidir.
3 Ey ḡaşı yay gibi olan! Düşmanlara ayıplama okunu serpip onların aḡzına Sihāmî'nin oku gazelleri vururdu.
4 Makāmî gazelleri, şevkle ve usul ile nevâ (re) sesinde köçek âşıkları/ uşşak makamında söyler.

5. Orucda yenen **Gâhî** vü zülbiyyedür hemân
Lezzetde dilâ işbu **Şıyâmî** gazelleri
Otağ-ı şâh u sulţāniyi medh éder okur
Meclis kurulan yerde **Hıyâmî** gazelleri
7. Beyne's-su'arâ tarzı **Müsellem** olup dağı
'Uşşâka şalâ étđi **Selâmî** gazelleri
Rafz-ıla cihân yüzini tutdı **Nesîmî**-veş
Ot gibi bitüp yéten o **Nâmî** gazelleri
9. Okunur idi şî'r-i **Necâtî** ezelde hûb
Tutdı cihânı şimdi **Ġarâmî** gazelleri

3. (G.1610)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün

1. Esb-i cıdaya bindi **Rimâhî** gazelleri
A'dāya kılıc koydı **Silâhî** gazelleri
Esdî şavurdu meclis-i meyde şabâ gibi
Yéldi yüpürdi haylî **Riyâhî** gazelleri
3. Okur bir ayağ üzre tûrup meclis-i meyde
Beyne's-su'arâ sâkî **Şurâhî** gazelleri
Hüşyâr olanı meykede yolına sevķ éder
Mest étđi bizi **Râhî** vü **Şâhî** gazelleri
5. Mışra'larını murğ-ı dil édüp iki cenâh
Bendin hâlâş éderdi **Necâhî** gazelleri
Mestüñ gözini şem'-i şebistân gibi açup
Uyarur idi sem'-i **Şabâhî** gazelleri
7. Şî'rin işidüp şayhaya girürdi Ġarâmî
Çün kalbe vérür ru'bı **Şıyâhî** gazelleri

- 5 Ey gönül! Şu Sıyâmî'nin gazelleri lezzet bakımından oruçta yenen kâhî (börek) ve zülbiyye tatlısıdır.
6 Hıyâmî, meclis kurulan yerde gazeller okuyup sultanın, padişahın otağını metheder.
7 Şairler arasında tarzı makbul olup Selâmî gazelleri âşıkları davet etti.
8 Ot gibi bitip yetişen Nâmî'nin gazelleri, Nesîmî gibi bütün yeryüzünü Râfızîlikle kapladı.
9 Ezelde Necâtî'nin şiiri güzel denirdi. Şimdiyse Garâmî'nin gazelleri cihanı kapladı.
3. **153^{ak}**.
1 Rimâhî gazelleri mızrak atına bindi. Silâhî gazelleri de düşmanlara kılıç vurdu.
2 Şarap meclisinde sabâ gibi esdi şavurdu. Riyâhî gazelleri hayli koşuşturdu.
3 Şarap meclisinde bir ayak üstünde durup saki şairler arasında Surâhî'nin gazellerini okur.
4 Akli başında olanı meyhane yoluna sevk eder. Bizi de Râhî ve Şâhî gazelleri mest etti.
5 Gönül kuşu, mısralarını iki kanat yapar; Necâhî gazelleri de onun bağını çözerdi.
6 Sarhoşun gözünü gece kandili gibi açıp Sabâhî'nin gazelleri mumu uyandırırđı.
7 Sıyâhî gazelleri, kalbe korku verdiği için Garâmî de onun şiirini işitip çığlıklar attı.

4. (G.1611)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün

1. Étdi kûlûbı şayd o **Sibâ'î** gazelleri
Başdı cihânı yére **Şırâ'î** gazelleri
Érgürür idi kaçdın şâh-ı şu'arâya
Peyk olubanı sa'y-ile **Sâ'î** gazelleri
3. Mışra'larınla ikişer el kaldurup göge
Sultâna du'â eyler o **Dâ'î** gazelleri
Şevk-ıla okundukça kılur kalbini münevver
Şu'leyle bezer bezmi **Şu'a'î** gazelleri
5. Her mışra'ını arşına urmuş şatar éle
A'lâca bahâyıla **Zirâ'î** gazelleri
Gayrıya kıyâs étme ki budur véren ıtarab
Bezm içre urur rakşı **Semâ'î** gazelleri
7. Yüksekde uçar gördi Ğarâmî senüñ sözün
Rif'atle göge ağdı **Rifâ'î** gazelleri

5. (G.1612)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün

1. Tutdı cihânı çün ki ekâbir gazelleri
Çarhı bozulup batdı aşâğir gazelleri
Şâdilğla vërse olur serverâ sürür
[Meclisde] okundukça o fâhîr gazelleri
3. Meksûr olan ol kalbi kılur cebr-ile şahîh
Okunsa dilâ üstine **Câbir** gazelleri

4. 153^{ak}.

1 Sibâ'î (Yırtıcı hayvanlar, canavarlar) gazelleri, kalpleri avladı. Sırâ'î (Güreşte tuş eden) bütün dünyayı yere bastı.

2 Sâ'î gazelleri, ulak olup koşturarak maksadını şairler sultanına ulaştırırdı.

3 Dâ'î gazelleri, mısralarıyla göge ikişer el kaldırıp sultana dua eder.

4 Şu'a'î gazelleri, şevkle okundukça kalbini nurlandırır ve meclisi ışıklarla süsler.

5 Zirâ'î gazelleri, her mısranını arşına/ölçüye vurup yüksek fiyata herkese satar.

6 Semâ'î gazelleri, mecliste rakseder. Neşe veren budur, başkasıyla kıyaslama.

7 Ey Ğarâmî! Senin sözünü yüksekte uçar görünce Rifâ'î gazelleri yücelerek göge yükseldi.

5. 153^{ak}.

1 Büyüklerin gazelleri bütün cihânı kaplayınca küçüklerin gazellerinin de düzeni bozulup battı.

2 Ey ulu kişi! O Fâhîr (şanlı, mükemmel) gazelleri meclisde okunduğu zaman mutlulukla sevinç verse olur.

3 Ey gönül! Câbir gazelleri kırılmış olan kalbin okunsa onu tamir edip sağlamlaştırır.

Şol kim muķim ola gerek şî'r-i muḥayyel
Vezn olma yéter belki müsâfir ḡazelleri

5. Toḡrusı bu kim kâfiye yok vezni çü müslim
Egri ḡacına beñzer o kâfir ḡazelleri

İshāk-ıla yok **Merdümiye** kâfiyelerde
Şâ'ir adına bir dahı şâ'ir ḡazelleri

7. Bâtın yüzini bilmenem ammâ Ğarâmînüñ
Gören **İlâhî**dür dédi zâhir ḡazelleri

6. (G.1613)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Fûrs içre nice şûḥ ise **Şâhî** ḡazelleri
Rûm içre şehâ eyledür **Âhî** ḡazelleri
Şî'rin okıyan dër ki anuñ yüzi ağ ola
Ḥande éder ağlatsa **Siyâhî** ḡazelleri
3. **Şehri** geçinen şî'rine baksañ dahı yégdür
Şimdi okunan élde **Sipâhî** ḡazelleri
Şî'rinüñ eger éylüğine eylese da'vî
Şâhid dilemez belki **Güvâhî** ḡazelleri
5. Ḥaḡdan dilegi maḡfîret ola günâhına
Yalvarur idi Ḥaḡḡa **Günâhî** ḡazelleri
Açmazdan éder Ḥaḡḡa **Niyâzı** açılmaz ol
Nükteyle okur şî'ri **Penâhî** ḡazelleri
7. Yégdür naẓar olunsa mecâzîsine nisbet
El-ḡaḡ ki **Ğarâmînüñ İlâhî** ḡazelleri

4 Mukim olanın şiiri hayallerle süslü olmalı. Misafirin gazellerinde belki vezin olması yeter.

5 Doğrusu bu ki kâfirin gazelleri eğri ḡacına benzer, kafiyesi yok, vezni müslüman gibi.

6 İshāk ile Merdümî için kafiyelerin şair adına olduğu şair gazelleri dahi yok.

7 İç yüzünü bilmem, ama görenler "Garâmî'nin zahiri gazelleri için ilahidir." dediler.

6. **153^b.**

1 Ey şah! Şâhî'nin gazelleri Farslar içinde nasıl şuh ise Âhî'nin gazelleri de Anadolu'da öyledir.

2 Siyâhî'nin gazelleri ağlatsa da şiirini okuyan "Onun yüzü ak olsun." der ve güler.

3 Şehirde yaşayanın şiirine göre daha iyidir. Şimdi ellerde okunan Sipâhî'nin gazelleridir.

4 Eğer şiirinin iyiliğini iddia etse, Güvâhî'nin gazelleri başka şahit istemez.

5 Günâhî'nin gazelleri Hakk'a yalvarırdı. Allah'tan dileği günahının affedilmesiydi.

6 Hakk'a gizliden niyaz eder ve kimseye açılmaz. Penâhî gazelleri, şiiri nükteyle okur.

7 Doğrusu bakılsa Garâmî'nin ilahi gazelleri mecazi olanlarına nispetle daha iyidir.

7. (G.1614)
Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'âlû fâ'ilün

1. Cevherdür 'arâz şanma şu **Zâtî** gazelleri
Şöhret vérür ol zâta **Sıfâtî** gazelleri
Mürde-dil olanları dirildür idi her dem
Şevk-ıla okunsaydı **Hayâtî** gazelleri
3. Toldurdı dilâ şeş ciheti tûmturâğ-ıla
Tutdı cihânı cümle **Cihâtî** gazelleri
Şi'r-ise kavî tarz-ıladur her sözi muhkem
Zâhirde dilâ şimdi **Sebâtî** gazelleri
5. Şi'rûn şu'arâ içre çıkaldan **Garâmiyâ**
Çarhı bozulup batdı **Necâtî** gazelleri

8. (G.1615)
Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'âlû fâ'ilün

1. Şaldı alaya çün ki **Fedâyî** gazelleri
Mâ-beyni barışdurdı **Rızâyî** gazelleri
Âb-ı **Hayâtî** içdi şanurdı okunsa ger
Vérürdi şafâ câna **Safâyî** gazelleri
3. Dil tekyesinde şevk-ıla uyardı bir çerâğ
Gark étđi şehâ nûra **Ziyâyî** gazelleri
Étdüğü içün şi'r-ile her mâhtâbı medh
Şevk-ıla göge ağdı **Hevâyî** gazelleri
5. Âvârehğla şi'rini güş eyleyen kişi
Çâk étđi yakasını **Kabâyî** gazelleri
Tâs-ı felegi cınradur u **Dehri** gümredür
Âhiyle **Figânîyle** **Şadâyî** gazelleri

7. 153^b.

- 1 Şu Zâtî'nin gazelleri cevherdir, araz sanma. Sıfâtî'nin gazelleri de o zata şöhret verir.
- 2 Hayâtî'nin gazelleri şevk ile okunsaydı kalbi ölmüş olanları her an diriltirdi.
- 3 Ey gönül! Cihâtî'nin gazelleri, debdebeyle altı yönü doldurdu ve bütün cihanı kapladı.
- 4 Ey gönül! Her sözü güvenilir olan şiiri kuvvetli bir tarz iledir. Sebâtî'nin gazelleri, şimdi bellidir.
- 5 Ey Garâmî! Senin şiirin şairler içine çıktığından beri Necâtî'nin gazellerinin düzeni bozulup battı.

8. 153^b-154^a.

- 1 Fedâyî gazellerini alayın üstüne salınca aralarımı Rızâyî gazelleri barıştırdı.
- 2 Eğer Safâyî'nin gazelleri okunsa cana şafa verirdi. Okuyan, abıhayatı içtiğini zannederdi.
- 3 Gönül tekkesinde şevkle bir kandil yaktı. Ey şah! Ziyâî'nin gazelleri gönlü nura boğdu.
- 4 Hevâyî'nin gazelleri, şiirle her mehtap misali güzeli övdüğü için şevk ile göge yükseldi.
- 5 Kabâyî gazelleri, avarilikle şiirini işiten kişinin yakasını yırttı.
- 6 Sadâyî'nin gazelleri, ahiyle ve figaniyle feleğin tasını cınlatır ve dünyayı gümbürdetir.

7. Irlansa olur şol kıyaşuñ **Vechi** şevkına
Bir hoş hevâ nevâda **Nevâyî** gazelleri

Oķunsa éder idi o ħalb içre sirâyet

Éy boyı **Sehî** serv **Serâyî** gazelleri

9. Bülbüllenüben sen de **Ġarâmî** öter idüñ
Gülden ki ħaber vërse **Şabâyî** gazelleri

9. (G.1616)

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Dikdi nihâl-i şî'rini **Ġarzî** gazelleri
Tutdı cihânı mîve-i **Mevzî** gazelleri

Ter tâze turunc-ıla añup ġabġab-ı yârı

Bâdemsi dédi çeşmini **Levzî** gazelleri

3. Burc-ı ħüsünde ħaddine cevzâ déyüp daħı
Aħter dédi şol ħâline **Cevzî** gazelleri

Ķaddini yâruñ serv-ile ta'bîr édüp dilâ

Vaş étdi ħaťın sebz-ile **Sebzî** gazelleri

5. Her bir ħayâlüñ eġnine fâġir ħabâ şalup
Şî'rine vërür şüreti **Derzî** gazelleri

Her bir sözine remz-ile biñ nükte ħaşd édüp

Keşf éder idi sırrını **Remzî** gazelleri

7. Beyne's-şu'arâ añılur olsa **Ġarâmî'nüñ**
Ĥazın vërürdi ħavr-ıla **Ĥarzî** gazelleri

10. (G.1617)

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Ĥamd étdi Ĥudâ şânına **Şükrî** gazelleri
Tevġidi oķur şevġ-ıla **Zikrî** gazelleri

7 O güneşin yüzü şevkine bir hoş hava olan neva makamında Nevâyî gazelleri söylense yeridir.

8 Ey boyu düzgün servi olan! Serâyî'nin gazelleri okunduġunda kalbin içine işler.

9 Ey Garâmî! Eġer Sabâyî gazelleri gülden haber verse sen de bülbül olup öterdin.

9. 153^{bk}.

1 Ġarzî gazelleri, şiir fidanını dikti. Mevzî gazellerinin meyvesi bütün dünyayı kapladı.

2 Levzî gazelleri, yarin ġenesini taptaze turunc şeklinde anıp gözü için de bademsi dedi.

3 Cevzî gazelleri, güzelliġ burcunda onun yanaġına İķizler burcu ve yüzündeki bene de yıldız dedi.

4 Ey gönül! Sebzî gazelleri, yarin boyuna servi deyip tüylerini de yeşil yaprak/ yeni bitmiş olarak niteledi.

5 Derzî gazelleri, her bir hayalin sırtına kusursuz elbise geçirip şiirini vücuda getirirdi.

6 Remzî gazelleri, her bir sözüyle remizle bin nükte kastedip sırrını böylece açardı.

7 Tarzî'nin gazelleri, şairler arasında anılır olsa tavrıyla Garâmî'nin hazzını verirdi.

10. 153^{bk}.

1 Şükrî'nin gazelleri, Allah'ın şanını övdü. Zikrî'nin gazelleri şevkle tevhit okurdu.

- Érmek yok anuñ vehm-ile müy-ı miyânına
 Hayl-i hayâle binse de **Fikrî** gazelleri
3. Sâğardur öpen la'lini şüret véremez söz
 Biñ kerre okunsa dağı **Devrî** gazelleri
- Efsâne füsün-ıla érilmez vişâline
 Her nice ki sihr etse **Mekrî** gazelleri
5. Gördi ki o meh hüsni-ile on dördine girmiş
 Vaşf étđi yüzün bedr-ile **Bedrî** gazelleri
- Ṭolu içicek menhî iken yâre öpüşmek
 Emr étđi bir bûseye **Emrî** gazelleri
7. Deryâ-yı hüsni gavrına gâvvâş olup dağı
 Dürler çıkardı lu'b-ıla **Gavrî** gazelleri
- Gördi ki cefâ çokluğı var yok vefâ hiç
 Şabr eyle déđi cevrine **Şabrî** gazelleri
9. Zahmetle gelen şî're göre dağı yég gelür
 Cânâ Ğarâmî bendeñe **Fevrî** gazelleri

11. (G.1618)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün

1. 'İş ü neşâtı bildi çü **Fehmî** gazelleri
 [Bez]mi bezedi şevk-ıla **Bezmî** gazelleri
- [Tîğ]-ı cefâ-yı yâr-ıla olan cerâhate
 [Üsti]ne urur merhemi **Zahmî** gazelleri
3. [...] diküp tuğ u 'alem burc-ı büyüta
 []ı 'idâ üstine **Rezmî** gazelleri

- 2 Fikrî'nin gazelleri hayal atına binse bile onun kıl gibi ince beline ne kadar düşünürse düşünsün eremez.
 3 Onun dudağını öpen kadehtir. Devrî gazelleri bin kere okunsa bile söz bunu ifade edemez.
 4 Mekrî gazelleri, her ne kadar sihir yapsa da efsane ve büyü ile vuslatına erilemez.
 5 O ayın güzellikle on dördüne girdiğini görünce Bedrî gazelleri onun yüzünü bedir/dolunay olarak vassetti.
 6 Dolu içince yar ile öpüşmek yasakken Emrî gazelleri bir buse için emir verdi.
 7 Gavrî gazelleri, güzellik deryasının dibine dalıp oyunla inciler çıkardı.
 8 Cefanın çokluğunu, vefanın ise hiç olmadığını görünce Sabrî gazelleri "Onun eziyetlerine sabret." dedi.
 9 Ey can! Zahmetle gelene şîire göre fevrî/ çabuk gelen gazelleri Ğarâmî kuluna daha yeğ gelir.
11. 153^{bk}.
 1 Fehmî gazelleri yemeyi ve eğlenmeyi bildiği için Bezmî gazelleri de meclisi şevkle süsledi.
 2 Zahmî gazelleri, yarin cefa kılıcı ile açılan yaraların üstüne merhem sürer.
 3 Rezmî gazelleri beyitlerin burcuna tuğ ve sancak dikip düşmanların üstüne [hücum etti].

[...] o hayâlâtı édüp 'asker-i manşûr
[...]e yürüdi '**Azmî** gazelleri

5. [Cevr]-ile cefâ olmasun-içün esirgeyüp
Pend étđi meḥâbîbe şu **Rahmî** gazelleri
Silk-i şütûra dürr-i girân-mâyeler dizüp
Yazdı varaḡuñ üstine **Nazmî** gazelleri

12. (G.1619)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Çekdirmiş-iken **Cevrini Şabrî** gazelleri
Érişdi **Vefâsı** ile **Fevrî** gazelleri
Siḡr-ile füsün-ıla 'aceb nükteleri var
Ḳuş dili deseñ olur o **Siḡrî** gazelleri
3. Ḳadri yücedür 'aḡl éremez lafzı dürrer-bār
Ma'nîde dilâ '**Âlî** o **Ḳadrî** gazelleri
Oḡunsa vérür ferḡa vü **Şādî** teraḡ gider
Zeyd-ile Bekir Ḥâlîde '**Amrî** gazelleri
5. Ağzı şuyunu aḡıdur oḡunsa her kesüñ
Beyne's-şu'arâ **Şevḡ-ıla Nehrî** gazelleri
Çarḡ içre semâ' urdurup ırlatdı 'âlemi
Dünyâyı ḡamu ḡapladı **Dehrî** gazelleri
7. Ma'rûfla emr eyler olur münkeri **Nāhî**
Şer'-i şerîfe uyuşur **Emrî** gazelleri
'İş ü neşâṡı añdurur oḡunsa dembedem
Şevḡ-ıla vérür **Zevḡi** şu **Mihrî** gazelleri

4 Azmî gazelleri, hayalleri muzaffer asker yapıp [...] yürüdü.

5 Şu Rahmî, zulüm ve eziyet olmasın diye esirgeyip gazellerini(n konusunu) güzellere baḡladı.

6 Nazmî, satır ipine kıymetli inciler dizip gazelleri yapraḡın üstüne yazdı.

12. 154^a.

1 Şabrî gazelleri cevriini çekdirmişken vefası ile Fevrî gazelleri yardıma yetiştı.

2 Siḡir ve efsunla acayıp nükteleri var. Siḡrî gazelleri için kuş dili desen olur.

3 Ey gönül! Manaca pek ulu olan o Ḳadrî gazellerinin kadri yücedir, ona akıl eremez ve lafızları inciler yaḡdırır.

4 Amrî gazelleri Zeyd ile Bekr Ḥâlîd'e okunduḡunda ferah ve mutluluk verir, sıkıntı gider.

5 Nehrî'nin gazelleri şairler arasında şevkle okunsa herkesin aḡzının suyunu akıtır.

6 Dehrî gazelleri, çark içinde sema ettirip bütün âlemi terennüm ettirdi ve dünyayı baştanbaşa kapladı.

7 İyilikle emreder, kötülükten sakındırır; Emrî gazelleri mübarek dine uyar.

8 Okunduḡunda yiyip içmeyi ve eğlenmeyi hatırlatır, şu Mihrî gazelleri şevk ve zevk verir.

9. Şol razkavaruñ kimisi tağdan kimi taşdan
Seyrâna gelür **Hâşılı Seyrî** gazelleri

Şi'r-ile Ğarâmî ki bugün bulduñ iştiḥâr
Tarzuñ gibidir tavr-ıla **Fahrî** gazelleri

13. (G.1620)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün

1. Şevk-ıla tarab vërdi çü **Sâzî** gazelleri
Keşf étدی kamu **Sırrumı Râzî** gazelleri
Zârîlık édüp kıldı tazarru'la çok niyâz
Ḥaḳḳa şükür édüp de **Niyâzî** gazelleri
3. Ğunc-ıla delâl-ile kılup 'işve dembedem
Şiveyle şi'r okudı **Nâzî** gazelleri
Ka'be déyüben kūy-ı ḥabîbi öger idi
'Uşşâḳ añar olsaydı **Hicâzî** gazelleri
5. Tavrında dilâ şi'r-i **Ğarâmî**yse **Müsellem**
Tarz-ı gâzeli nite **Tırâzî** gazelleri

14. (G.1621)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün

1. [Fe]rdâya şalup éli çü **Ferîdî** gazelleri
Vaḥdetde maḳâm étدی **Vahîdî** gazelleri
Pâk étse olur bezmi nuḥûsetden okunsa
Sa'd ol **Sa'idî Sa'dî Şa'idî** gazelleri
3. Keskin çü ke-sikkîn añılur resm olur olsa
Ḥiddetde eḥad ḥadd-i **Ḥadîdî** gazelleri

- 9 Kısacası halkın kimi dağdan kimi taştan Seyrî gazellerini seyretmeye gelir.
10 Ey Garâmî! Bugün şiirle şöhrat buldun. Fahrî'nin gazelleri de tavrı ile senin tarzın gibidir.
13. **154^a.**
1 Sâzî gazelleri şevk ve neşe verirken Râzî'nin gazelleri bütün sırlarımı açığa çıkardı.
2 Niyâzî gazelleri Ḥaḳḳ'a şükürler edip ağlayarak yalvarıp yakardı.
3 Nâzî gazelleri eda ve nazla her an işveler edip nazlı nazlı şiir okudu.
4 Aşıklar Hicâzî gazellerini andıklarında sevgilinin semtini Kâbe diye överlerdi.
5 Ey dil! Ğarâmî'nin şiiri tavrı bakımından yerli yerindedir. Onun gazel tarzı Tırâzî gazelleri gibidir.
14. **154^{ak}.**
1 Ferîdî gazelleri insanları başından savınca Vahîdî gazelleri de vahdet makamına erdi.
2 Sa'idî, Sa'dî ve Sa'idî (yükselen)'nin kutlu gazelleri okunduğunda meclisi uğursuzluktan temizler.
3 Ḥadîdî gazellerinin ucu, keskinlik bakımından en keskin diye yazılsa kesilmiş (Basılmış) iki sikke (para) diye anılır (?)

- Her bir güzelün ismine bir buse almağın
Defterde resîd étdi **Resîdî** gazelleri
5. Midhât kütübün okıyup érdi i'âdeye
Şi'r-i şu'arâ içre **Mu'îdî** gazelleri
- Medh étse ne var fendisini begler ağalar
Şürîdelikle 'abd o **Abîdî** gazelleri
7. Sükkerden elezz idüğine étdi şehâdet
Dilber lebi çün şehd o **Şehîdî** gazelleri
- Öyle geçicek bil ki herîse olur ucuz
Şûret véremez bezme **Serîdî** gazelleri
9. Bal-ıla boğar sözlerin okusa her kes
Bâlîlîğla nâmı **Akîdî** gazelleri
- Ye'cüc-ı gamı belki **Garâmî** éderdi def
Okunsa konup sed o **Sedîdî** gazelleri

15. (G.1622)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Ağsa göge de belki **Bülendî** gazelleri
Érer ilişür aña **Kemendî** gazelleri
- Şi'rinde olan serv ol elif 'ayn-ısa nerkes
Haddi gibi yâruñ gül o **Handî** gazelleri
3. Lezzetde nedür şehd ü 'aselden dahı ahlâ
Sükker nebâta beñzer o **Kandî** gazelleri
- Yâruñ ki ser-i zülfine nisbet dahı ince
Bağlar kişinüñ 'aqlını **Bendî** gazelleri
5. Boynı bağı-lan kul édinür ehl-i dilleri
Hakḳā budur **Garâmî** efendi gazelleri

- 4 Resîdî, bir buse almak için her bir güzelin adına deftere gazel kaydını düştü.
5 Mu'îdî, medhiye kitaplarını okuyup bütün şairlerin şiirleri arasından gazeller tekrar etmeye başladı.
6 Ey beyler, ağalar! Kul olan o Abîdî'nin gazelleri efendisini çılgınca methetse ne var.
7 Şehîdî'nin gazelleri, bal gibi olan dilber dudağının şekerden lezzetli olduğuna şahitlik etti.
8 Serîdî'nin gazelleri meclisi süsleyemez. Zaten öğle vakti geçince keşkeğin değersiz olduğunu bil.
9 Ballılıkla (Kocamışlıkla) adı çıkmış olan Akîdî'nin gazellerini her kim okursa sözlerini bala boğar.
10 Ey Garâmî! Sedîdî'nin gazelleri set olarak konup okunsa gam Yecüc'ünü defederdi.
15. **154^{ak}**
1 Bülendî gazelleri isterse göge çıksın, Kemendî gazelleri ona erer, ulaşır.
2 Şiirindeki o elif harfi, servidir; ayın harfi ise nergistir. O Handî gazelleri, yarin yanağı gibi güldür.
3 Lezzette bal nedir ki! Ondan daha tatlı. O Kandî'nin gazelleri, nebat şekerine benzer.
4 Yarin zülfünün ucuna göre daha ince olan Bendî'nin gazelleri kişinin aqlını bağlar.
5 Gönül sahibi kimseleri boynu bağlı kul eder. Doğrusu Garâmî efendinin gazelleri işte budur.

16. (G.1623)*Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün*

1. Medh étđi yâruñ haddini **Verdî** gazelleri
Beñzetđi gözin nerkese **Zerdî** gazelleri
Hâk-i reh-i dildâra ne veche sürilür yüz
Vaşf étđi anı 'âşıka **Gerdî** gazelleri
3. Cân-ıla dili zâr édüben sîneñi tahta
Dâğuñsa yéter pül déđi **Nerdî** gazelleri
Dil ne elemüñ çekdüđini cümle hep dé[se]
Güş ur güzelüm bir bir o **Ferdî** gazelleri
5. Ger hâli dilâ 'arz-ısa dildâra cümleten
Yéterđi **Ġarâmî**nüñ o **Derdî** gazelleri

17. (G.1624)*Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün*

1. Ta'n oklarını sepse **Kemânî** gazelleri
İsper édinür dâğı **Nişânî** gazelleri
'Âlî olan medhiyle bulmışdur iştiñâr
Dün olana démez idi **Şânî** gazelleri
3. Êşiden éder nâle tolar cümleten cihân
Şevk-ıla okunduğda **Figânî** gazelleri
Cevherdür anuñ her sözi ġayr-ısa 'arazdur
Ma'den emîni **Kânî Emânî** gazelleri
5. Her kişi kim işitdi déđi rûhı şâd olsun
Halk içre okunduğda **Revânî** gazelleri

16. 154^{ak}.

- 1 Verdî gazelleri, yarin yanağıni methetti. Zerdî gazelleri de onun gözünü nergise benzetti.
- 2 Gerdî'nin gazelleri, sevgilinin yolunun toprağına ne şekilde yüz sürüleceğini âşığa anlattı.
- 3 Nerdî'nin gazelleri, senin can ve gönlünü zar edip (ağlatıp) sineni de tavlâ tahtası kıldı ve "Yaralarınca pul olarak yeter." dedi.
- 4 Ey güzelim! O Ferdî gazelleri, gönlün senin ne elemelerini çektiğini hep söylesin de bir bir dinle.
- 5 Ey gönül! Eğer maksat hâli sevgiliye tamamen arz etmekse Ġarâmî'nin o dertli gazelleri yeterdi.

17. 154^b.

- 1 Kemânî gazelleri, kınama oklarını serpsen Nişânî gazelleri de yarayı kalkan edinir.
- 2 Yüce olan kimseler onun medhiyle şöñret bulurlar. Şânî, aşağı kimselere gazeller söylemezdi.
- 3 Figânî gazelleri şevkle okunduğunda işitenler inlemeye başlar ve bunlarla bütün cihan dolar.
- 4 Maden emini Kânî ve Emânî'nin gazellerinin her sözü cevherdir, başkalarının sözleri ise arazdır.
- 5 Halk içinde Revânî'nin gazelleri okunduğunda işiten herkes "Ruhu şad olsun." dedi.

Pejmurde olan dilleri okunsa tâzeler

Pîri yigit éderdi **Cüvânî** gazelleri

7. Her mısra'ı bir gönder olup düşmene şancar

Ḥaḳḳā **Ġarāmî** sinn-i **Sinânî** gazelleri

‘Uşşāḳa vefā étsün için ḥüba emr éder

Tevḳî'-i refî'-ile **Nişânî** gazelleri

18. (G.1625)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Güllerle éder bahşi **İzârî** gazelleri

Bād-ıla éder cengi **Bahârî** gazelleri

Taḳṭî' édüben şî'rini vezn étse naḳşına

Perseng édinür ḥarfî **Ayârî** gazelleri

3. Ḥâk-i ḳademin tâc édinüp izi tozına

Yüz sürdüğini dédi **Gubârî** gazelleri

Sûz-ıla sözi ḳalbi yaḳar mûm olur erir

Şî'r-i şu'arâ içre **Fenârî** gazelleri

5. Ravz-ı bezimde şevḳa gelüp gül ḳulaḳ tutar

Bûlbûller olup şakısa **Zârî** gazelleri

Şad ḥîle ile tavşana ḳac tâziya tut dér

Avlar söz-ile ḥûbî **Şikârî** gazelleri

7. ‘Ayyûḳa çıkan necme göre ḳadri ‘alîdür

Cânâ Ġarâmî'nün şü derârî gazelleri

19. (G.1626)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Ġam vermiş-iken ḳalbe **Melâlî** gazelleri

Şîve ḳadeḥin şundı **Delâlî** gazelleri

6 Okunduğunda eskimiş gönülleri tazeler. Cüvânî gazelleri kocamış olanı gençleştirirdi.

7 Ey Garâmî! Hakikaten gazellerinin her mısraı bir mızrak olur da Sinânî onların dişini düşmana saplar.

8 Ulu ferman ile Nişânî'nin gazelleri, âşıklara vefa etsin diye güzele emreder.

18. 154^b.

1 ‘İzârî gazelleri güllerle bahse tutuşur. Bahârî gazelleri de rüzgârla savaşı.

2 ‘Ayârî gazellerin taktî edip şiirini tartsa eksiklik için harfî persenk olarak kullanır.

3 Gubârî gazelleri, onun ayağı toprağını tac edinip izinin tozuna yüz sürdüğünü söyledi.

4 Şairlerin şiiri içinde Fenârî'nin gazelleri, yakıcı sözlerle kalbi yakar; kalp mum olur, erir.

5 Zârî gazelleri bûlbûller olup şakısa meclis bahçesinde gül şevke gelip kulak tutar.

6 Yüz hileyle tavşana kaç, tazıya tut der. Şikârî gazelleri güzeli söz ile avlar.

7 Ey can! Garâmî'nin şu (yıldız gibi) parlayan gazellerinin kıymeti, ayyuka çıkan yıldızdan bile yücedir.

19. 154^b-155^a.

1 Melâlî gazelleri, kalbe gam vermişken Delâlî gazelleri naz kadehini sundu.

- Vaşl-ı ḥabîbe érgüren merci'in sözüñ
Buyıdı ğaraž dédi **Me'âlî** gazelleri
3. Beytinde ki her mışra'ı var ney-şeker ancak
Lezzetde oğul balı şu **Bâlî** gazelleri
- Şüret vérüben kalbe aşılurdu ma'nîsi
Ta'lik olıcağ hatt-ı **Cemâlî** gazelleri
5. Halk-ı cihāna fitnesi okunsa yayılır
Sihr-ile füsün-ıla **Celâlî** gazelleri
- Bir zerre kadar eksügi yok tavr u tarzınun
Érmiş kemāle ḥağ bu **Kemâlî** gazelleri
7. Şi'rindeki her mışra'ı bir Kevser ırmağı
Zemzem suyu mānendi **Zülâlî** gazelleri
- Şi'ri seraka étdügi zāhir olalıdan
Vehm içre dilā kaldı **Hayâlî** gazelleri
9. Göz göz tırāz-ı şi're dilā nesc için éder
'Ayn-ı gāzālî gāzel o **Gāzālî** gazelleri
- Şi'ri dikilü şa'r-ıla bir köhne hırkadır
Şol pîneli sözlerle **'Âlî** gazelleri
11. Şi'riyse şadefdür dürdür o pür-nüktelü sözler
Kıymetlü güher-pāre **Le'âlî** gazelleri
- Hecvi taşına nāşîyi édüp de sengsār
Beytin başına yıkdı **Kıyâlî** gazelleri
13. Cümle şu'arā şi'rini okunsa dün éder
Şāhum Ğarāmî bendeñün **'âlî** gazelleri

- 2 Sözüñ sonunu sevgiliye kavuşmaya bağlayan Me'âlî gazelleri, "Gaye bu idi." dedi.
3 Beyitlerindeki her mısra ancak şeker kamışıdır. Şu Bâlî gazelleri lezzet bakımından oğul balıdır.
4 Cemâlî gazellerinin hattı talik yazısı olunca güzel bir suret verip manası kalbe asılırdı.
5 Celâlî'nin gazelleri okunduğunda fitnesi bütün cihan halkına sihirle, efsunla yayılır.
6 Tavr ve tarzının bir zerre kadar eksügi yok. Hakikat şu ki Kemâlî gazelleri kemale ermiş.
7 Şiirindeki her mısraı bir Kevser ırmağıdır. Zülâlî gazelleri Zemzem suyu gibidir.
8 Ey gönül! Şiir çaldığı ortaya çıktığından beri Hayâlî gazelleri vehme düştüler.
9 Ey gönül! Göz göz şiir nakşını dokumak için o Gāzālî gazelleri, ceylanın gözünü gāzel eder.
10 Şiiri, kulla dikilmiş bir eski hırkadır. Şu Âlî'nin gazelleri yamalı sözlerle doludur.
11 Şiiri sadeftir, nüktelerle dolu sözleri incidir. Le'âlî'nin gazelleri kıymetli inci parçalarıdır.
12 Kıyâlî gazelleri, zındığı hicvi taşıyla taşılayıp evini başına yıktı.
13 Ey şāhum! Ğarāmî kulunun yüce gazelleri okunsa bütün şairlerin şiirlerini alaşağı eder.

20. (G.1627)
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Bezm içre nite **Lâmi'î Lem'î** gazelleri
Mûm oldı vérüp şa'sa'a **Sem'î** gazelleri
Şevk-ıla okunsaydı ögür ögür ağladur
Gözden çıkarur 'âşıkı **Dem'î** gazelleri
3. Gûş étse sözün rakşa girür kişi kendüne
Kulakdan éder âşık o **Sem'î** gazelleri
'Aklum tağılup gitse fikir yéne dérerdi
Okunduğında yér yére **Cem'î** gazelleri
5. Sâye şaluban naţ'-ı peleng-vârî süz-ıla
Kıpladı cihân yüzini **Naţ'î** gazelleri
Mağbûb u muhib vaşl-ıla étdükde huşûmet
Faşl étdi aralarını **Kaţ'î** gazelleri
7. Yüksekde görür kendüyi alçaklık istemez
Ağdurdı göge kadrini **Ref'î** gazelleri
Bûse dilesem dilber aña kâyl olurdu
Okunduğında şevk-ıla **Tav'î** gazelleri
9. Def étdi Garâmî zarar-ı cevriñi yârûñ
Mağbûba okunduğda şu **Nef'î** gazelleri

21. (G.1628)
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Âh étdi firâk-ıla **Farîkî** gazelleri
Rifkâtle aña uydı **Refîkî** gazelleri
Tutar uşûli şufk édübén mısra'eyn eli
İrlar gelüp de cûşa **Safîkî** gazelleri

20. 154^{bk}.

- 1 Şem'î gazelleri Lâmi'î ve Lem'î gazelleri gibi meclis içinde aydınlık verip mum oldu.
- 2 Dem'î gazelleri şevkle okunsaydı âşığı hüngür hüngür ağlatır ve gözden çıkarırdı.
- 3 Kişi onun sözlerini işitse raks etmeye başlar. O Sem'î gazelleri kendine kulaktan âşık eder.
- 4 Aklım dağılıp gitse bile Cem'î gazelleri yer yer okunduğunda fikrimi yine derler toparlardı.
- 5 Naţ'î gazelleri, kaplan postu gibi gölge salıp yakıcılıkla bütün yeryüzünü kapladı.
- 6 Sevilen ve seven vuslat konusunda zıtlıştıklarında aralarını Kat'î gazellerini ayırdı.
- 7 Kendini yüksekte görür, alçaklık istemez; Ref'î gazelleri kadrini göge yükseltti.
- 8 Tav'î gazelleri şevk ile okunduğunda ben buse dilesem dilber buna razı olurdu.
- 9 Ey Garâmî! Şu Nef'î gazelleri sevgiliye okunduğunda yarin eziyetlerinin zararını defetti.

21. 154^{bk}.

- 1 Farîkî gazelleri ayrılık yüzünden ah etti. Refîkî gazelleri de uysallıkla ona uydu.
- 2 Mısra elini vurup usul tutar ve Safîkî gazelleri coşup söylemeye başlar.

3. Sīnini eger kesr-ile taṣḥīf étmeseñ
Gelmezdi yola belki **Selîkî** gazelleri

Şürb-i şarābı ögmedür işi güci müdām
‘İş-ile geçen ‘ömri **Rahîkî** gazelleri
5. Sözi ḥarāret-ile gelüp sūzı olmağın
Dīvānı yanup tüttdi **Harîkî** gazelleri

Ġarḳ eyler idi gözleri yaşına ādemi
Derd-ile okunsaydı **Ġarîkî** gazelleri
7. Yāruñ yañağın şibh-i şakāyıklā vaṣf éder
Okunsa yarar ḳalbi **Şakîkî** gazelleri

Vaṣf éttdi lebin la’l-ile mercān-ıla yāruñ
Dürr-i ‘Adenle dişin **Akîkî** gazelleri
9. [Bi]lmen mecāzî şî’ri de var mı **Ġarāmînüñ**
[Cümle] cihānı tüttdi ḥaḳîkî gazelleri

22. (G.1629)*Mef’ülü fā’ilātü mef’ülü fā’ilün*

1. Meclisde meyi añdı çü **Bâkî** gazelleri
Şundı elüme sāğarı **Sâkî** gazelleri

Şevḳ-ıla semā’ urdurur ‘uṣṣâḳ-ı cihāna
İrlansa nevā ile **‘Irâkî** gazelleri
3. Urmañ işidüp şî’rini ayağına balta
Keskinlik éder ise **Nacâkî** gazelleri

Ayruluğla ḥasretle ḥālî şerḥ édüp
Ağlatdı dil ü cānı **Firâkî** gazelleri

3 Eğer sin harfini yanlış olarak esreli yazmasan belki Selîkî gazelleri yola gelmezdi.
4 Ömrü eğlence ile geçen Rahîkî gazellerinin işi gücü devamlı şarap içmeyi övmedir.
5 Sözü hep hararetle gelip yakıcılığı olduğu için Harîkî’nin gazellerinin bulunduğu divanı yanıp tütüdü.
6 Ġarîkî gazelleri dert ile okunsaydı insanı gözyaşlarına gark ederdi.
7 Şakîkî gazelleri, yarin yanağını şakayınka benzeterek anlatsaydı okunduğunda kalbi yarardı.
8 Akîkî gazelleri yarin dudağını la’l ve mercan ile, dişini ise Aden incisi ile vassetti.
9 Ġarāmî’nin mecazi şîri de var mıdır, bilmem. Onun hakiki gazelleri bütün dünyayı kapladı.

22. 155^a.

- 1 Bâkî gazelleri meclisde şarabı anınca Sâkî gazelleri de elime kadehi sundu.
2 ‘Irâkî gazelleri, neva makamı ile söylene bütün âşıklara şevk ile sema ettirir.
3 Nacâkî gazelleri keskinlik ederse şîirini iştirip de ayağına balta vurmayın.
4 Firâkî gazelleri, hâlî ayrılık ve hasretle şerḥ edip gönül ve canı ağlattı.

5. Yarış günidür şi're **Ġarâmî** yarağ eyle
Yügrük geçinür haylî **Sebâkî** gazelleri

23. (G.1630)
Mef'ulü fâ'ilâtü mef'âlü fâ'ilün

1. İsrâb édicek şürbi **Şarâbî** gazelleri
Bezme mezeyem dédi **Kebâbî** gazelleri
Taş yaşdanuban altına toprak döşenmegi
Ta'lîm éder 'uşşâka **Türâbî** gazelleri
3. Yangınlığ-ıla yâruñ elinden ki âh éde
İñildedür 'uşşâkı **Rebâbî** gazelleri
Göz yaşınuñ şerhini étdükce añdurur
Bârân-ı nev-bahârı **Sehâbî** gazelleri
5. Yâruñ şu ağız yarına gözler diküp dahı
Vaşf étdi çü mey anı **Habâbî** gazelleri
Kız nakşılığla hâk bu ki şol şâ'ire olan
Mihriye münâsibdi **Nikâbî** gazelleri
7. Meclisde Ġarâmî çekicek şi'r-ile hûn-dest
Şerbet yerini tutdı **Hoşâbî** gazelleri

24. (G.1631)
Mef'ulü fâ'ilâtü mef'âlü fâ'ilün

1. Her sözde olup 'adl-ile **Adlî** gazelleri
Tutdı etegin öpdi o **Zeylî** gazelleri
Servi şabâya nice baş egdi 'âşıka
Ma'sûkı éder eylece **Meylî** gazelleri
3. Akıdur idi Tuna gibi gözlerüm yaşın
Okunduğınca şu gibi **Seylî** gazelleri

5 Garâmî! Yarış günidür, şiire hazırlık yap. Sebâkî gazelleri hayli hızlı geçinir.

23. 155^a-155^b.

- 1 Şarâbî gazelleri şarap içmeyi anlatınca Kebâbî gazelleri de "Ben meclise mezeyim." dedi.
2 Türâbî gazelleri, taşı yastık edip toprağı döşek edinmeyi âşıklara öğretir.
3 Rebâbî gazelleri yarin elinden yanarak ah edince âşıkları inletir.
4 Sehâbî gazelleri gözyaşını şerh ettikçe ilkbahar yağmurunu andırır.
5 Habâbî gazelleri yarin şu ağız suyuna gözler dikip onu şarap gibi anlattı.
6 Doğrusu Nikâbî gazelleri kız nakşılığıyla şaire Mihri'ye münasıptı.
7 Mecliste Garâmî şiirle sofraya kurunca Hoşâbî gazelleri şerbet yerini tuttu.

24. 155^{ak}.

- 1 Adlî'nin gazelleri her sözünde adaletlidir. Bu yüzden Zeylî gazelleri de onun eteğini tutup öptü.
2 Servi ağacı nasıl seher yeline baş eğdi ise Meylî gazelleri de maşuku da âşığa öylece baş eğdirir.
3 Seylî gazelleri su gibi okunduğunda gözyaşlarını Tuna nehri gibi akıttı.

Na'li keserdi sînesine mıhlayup bıçak
Şevk-ıla okunsaydı şu **Na'î** gazelleri

5. Yârûñ **Ġarâmî** şî'rini gûş étse hazz éder
Mecnûna okunsa nite **Leylî** gazelleri

25. (G.1632)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün

1. Kâyil édicek bûseye **Râzî** gazelleri
Cân vér 'ivâzın dâdi **'İyâzî** gazelleri

Beytinde olan mısra'ı ser-çeşme-i revân
Âb-ı hayâtuñ 'aynı **Hıyâzî** gazelleri

3. Her satır-ı şî'ri serv-i sehî ravzadur büyüť
Cedveldür aķar bâġa **Riyâzî** gazelleri

Hüccet olurdı 'âşıkâ vaşl-ı habîb için
A'nâ şu'arâ hâkimi **Kâdî** gazelleri

5. El-haķ Ġarâmî dîne zararđur okunmasun
Azġun azılı kelb o Refâzî gazelleri

26. (G.1633)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün

1. Hazz olunur okunsa **Nasîbî** gazelleri
Hibbî Habîbî Hasbî Hasîbî gazelleri

Şâhâne güzel sözleri ser-cümle **Müsellem**
Pür mihr ü maħabbetle **Muħibbî** gazelleri

3. Lebbeyk okudur lebleri vaşfında şorana
Şol Ka'be kûyî mîri **Mülebbî** gazelleri

'Uşşâķı dilâ terbiye étmekle hûbları
Étdürse olur **Rahmî** mürebbî gazelleri

4 Şu Na'li gazelleri şevk ile okunsaydı göġsüne bıçak saplayıp kendini na'l gibi yontardı.

5 Ġarâmî, yarin şiirini işitse Mecnun'a okunan Leyla gazelleri gibi haz duyar.

25. 155^{ak}, 156^{ak}.

1 Râzî gazelleri buseye razı edince İyâzî gazelleri "Karşılık olarak can ver." dedi.

2 Hıyâzî gazelleri abıhayatın aynısı/ kaynaġıdır. Beyitlerindeki mısralar can pınarıdır.

3 Şiirinin her satırı bir uzun servi, beyitler ise bahçedir. Riyâzî gazelleri bağda akan ırmaktır.

4 Şairler hâkimi Kâdî gazelleri, sevgiliye kavuşmak için âşığa delil olurdu.

5 Ey Ġarâmî! Azġın, azılı köpek olan o Refâzî gazelleri doğrusu dine zarardır, okunmasın.

26. 155^{ak}.

1 Nasîbî, Hibbî, Habîbî, Hasbî ve Hasîbî'nin gazelleri okunsa hoşa gider.

2 Şahane güzel sözleri baştanbaşa kusursuzdur. Muħibbî gazelleri şefkat ve muħabbetle doludur.

3 Şu Kâbe semtinin emiri olan Mülebbî'nin gazelleri, sorana sevgilinin dudakları vasfında lebbeyk dedirir.

4 ?

5. Maḥbûb u mey ü meykede sāğar u bezm [içün]
Medḥ eylemede cümle **Habîbî** gazelleri

Vérür cevâbı her ne muḳadder k'ola su'âl
Ḳomaz ilişür şübhe **Mücibî** gazelleri

7. Vaḥşet gidüben mûnis olurdu okunsa ger
Ġurbetde **Ġarâmîye Ġaribî** gazelleri

27. (G.1634)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Şād étدی yine meclisde **Şevkî** gazelleri
Dād étدی dile tu'm-ıla **Zevkî** gazelleri
Kâküllerine tolanup ol yāra 'özü édüp
Daḳdı resenin boynuna **Tavkî** gazelleri

3. Şi'rinde olan āh ra'd şimşek 'alevdür
Yağmurı sirişk eyledi **Berkî** gazelleri
Mışra'larını eyleyüben tîr-i ta'n urur
Tahtında olan şā'ire **Fevkî** gazelleri

5. Çün şi'r-i **Ġarâmî** irişür ġarb-ıla şarka
Şıyt u şadā-yı tarz-ıla **Şarkî** gazelleri

28. (G.1635)

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Vérür ünûfa nesme **Nesîmî** gazelleri
Vezn olsa olur zer ile **Sîmî** gazelleri
Şāhâne güzel sözleri hoş tûmturāk-tarz
Sultān-ı cihān a'nā **Selîmî** gazelleri
3. Cennet ta'āmı zevkını Kevşer şarābı
İşrāb éder okunsa **Na'imî** gazelleri

- 5 Sevgili, şarap, meyhane, kadeh ve meclisin hepsini Habîbî gazelleri methetmektedir.
6 Sual edilen her ne olursa olsun cevabını verir. Mücibî gazelleri ona dair hiçbir şüphe bırakmaz.
7 Eğer gurbette Garâmî'ye Ġaribî gazelleri okunsaydı yabancılık gider, o insanlara yakınlaşırdı.
27. 155^b.
1 Şevkî gazelleri meclisde yine şad etti. Zevkî gazelleri çeşnisiyle gönle tat verdi.
2 Tavkî gazelleri, kâküllerine dolandığından dolayı yardan özür dileyip sevgilinin kâkülleri ipini kendi boynuna taktı.
3 Şiirinde olan āhlar gökgürültüsü, şimşek ise alevdir. Berkî gazelleri yağmuru ise gözyaşı etti.
4 Fevkî gazelleri, mısralarını kınama oku eyleyip bunlarla kendinden aşağı olan şairi vurur.
5 Garâmî'nin şiiri gibi Şarkî'nin gazelleri de tarzının ses ve sedası ile batıya ve doğuya ulaşır.
28. 155^{bk}.
1 Nesîmî gazelleri, burunlara nefes verir. Sîmî'nin gazelleri altınla tartılsa yeridir.
2 Cihan sultanı olan Selîmî'nin gazelleri şahanedir, sözleri güzeldir, tarzı hoş ihtişamlıdır.
3 Na'imî gazelleri okunsa cennet yemeklerinin zevkini anlatır ve Kevser şarabını içerir.

- Cümle ‘ulūma vākıf olur gūş éden kişi
Okunsa dilā ‘**İlmî** ‘**Alîmî** gazelleri
5. Bir beyt-ile Fûrsûn lûğatin itse olur cem‘
El-ḥaḳ ki dilā **Hilmî Halîmî** gazelleri
Ḥûblar okusa ‘âşıka olurdu merḥamet
Nâşîḥ oluban **Rahmî Rahîmî** gazelleri
7. Ağlar kişiyi güldürür okunsa dembedem
Muḍḥaklık éder ḥalka **Nedîmî** gazelleri
Bilmem ne kerāmet ḳodı Ḥaḳ sūz-ı şî‘rine
Bezmi bezedi **Germî Kerîmî** gazelleri
9. [Yā]ruñ ḥarem-i Ka‘be-i ḥüsnin ziyārete
[Her dem] yéterdi cāna **Harîmî** gazelleri
[Alç]aḳ gönüllü şānı aşāğırle ḥoşcadur
[S]özde uludur ‘**Azmî** ‘**Azîmî** gazelleri
11. [Ş]āhā **Garāmî**nüñ sözi hep ‘âşîkānedür
[Ḥ]ādîş olanı ile ḳadîmî gazelleri

29. (G.1636)*Mef‘ûlû fā‘ilātü mef‘âlû fā‘ilün*

1. Vaḥşet giderüp üns-i **Enîsî** gazelleri
Şoḥbet yarağın gördi **Celîsî** gazelleri
Sāḳî elinde ayağı çöker çeker idi
Meclisde okunduḳda **Cülûsî** gazelleri
3. Yazılса olur dürc-i dehende sözi dilā
Reyhānî güzel ḥaṭṭ-ıla **Nüvîsî** gazelleri

- 4 Ey gönül! İlmî ve Alîmî gazelleri okunduğunda işiten kişi bütün ilimlere vâkıf olur.
5 Ey gönül! Doğrusu Hilmî ve Halîmî’nin gazelleri bir beyitle Farısların bütün kelimelerini bir araya getirse şaşılmaz.
6 Rahmî ve Rahîmî’nin gazelleri nasihatçi olduğundan güzeller onları okusa, âşığa merhamet ederlerdi.
7 Okunsa ağlayan kişiyi güldürür. Nedîmî gazelleri insanlara daima soytarılık eder.
8 Hak şiirinin yakıcılığına ne keramet koydu bilmem. Germî ve Kerîmî’nin gazelleri meclisi süsledi.
9 Yarın güzellik Kâbe’sinin haremîni ziyaret etmek için Harîmî gazelleri cana her zaman yeterdi.
10 Şanı alçakgönüllüdür, küçüklerle iyi geçinir. Azmî ve Azîmî gazelleri sözde uludur.
11 Ey şah! İster yeni isterse eski gazelleri olsun, Garâmî’nin sözleri hep âşıkaneedir.
29. 156^{ak}.
1 Enîsî’nin aḥbablığı dair gazelleri yabancılığı giderdi. Celîsî gazelleri de soḥbet hazırlıklarını gördü.
2 Cülûsî gazelleri meclisde okunduğunda sakı kadehi elinde iken çöker, çekerdi.
3 Ey gönül! Nüvîsî gazellerinin sözleri reyhani güzel hatla ağız hokkasına yazılса olur.

- Şahn-ı ırâz-ı tarzı nefâis ile pürdür
Kût olsa olur kalbe **Nefîsî** gazelleri
5. Binti kerimle tarzı bikirlikde oldu bir
Şol nev-'arûs-ı tavr-ı '**Arîsî** gazelleri
- Oğunıcağız şî'ri olur mürdeler ihyâ
Dem-bahş éderdi rûh-ıla '**İsî** gazelleri
7. Yazılsa olur hatt-ı müselselle sözleri
Pürdür çü selâsetle **Selîsî** gazelleri
- Devrâna devr-i nevâ oluban éy **Garâmî** bil
Şevk-ıla ne var dönse **Kü'ûsî** gazelleri

Sonuç

Şuara tezkireleri şairler hakkında ayrıntılı bilgiler içerirken halk edebiyatı verimlerinden olan şairnâmelerde kısıtlı bilgilere erişilebilmektedir. Garâmî'nin *Tezkiretü's-Su'arâ* başlığı altında topladığı gazelleri de bu ikinci türe dâhil edilmelidir. Zira bu şiirlerde yer alan mahlaslar, kelime anlamları itibarıyla değerlendirilmiştir. Şairlere dair biyografik bilgiler nerdeyse yok gibidir.

Garâmî'nin şairnamesi 29 gazelden oluşmaktadır. *Gazelleri* redifinin tercih edildiği ve aruzun *mef'ûlî fâ'ilâtü mef'â'ilü fâ'ilün* kalıbıyla yazılan bu şiirlerde belirgin vezin kusurları bulunmaktadır. Şairlerin mahlasları umumiyetle kafiye yerinde kullanılmıştır, ancak beyit içerisinde geçen mahlaslar da bulunmaktadır. Gazellerde şairin kendi mahlası da dâhil olmak üzere 242 mahlas geçmektedir. Bu şiirler içinde Kanuni Sultan Süleyman'ın gazellerinin övüldüğü müstakil bir şiir vardır ve redifi ötekilerden farklı olarak *Muhibbî gazelleri* şeklindedir.

Garâmî'nin *Tezkiretü's-Su'arâ* isimli şairnamesi biyografik bilgiler içermeyen, bir nevi kelime oyunları ile bezenmiş ilginç bir şairnamedir.

Kaynakça

- Âşık Çelebi (2010). *Meşâ'irü's-Su'arâ*. Haz. Filiz Kılıç. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.
- Aydemir, Y. (2007). *Ravzî Divanı*. Ankara: Birleşik.
- Başpınar, F. (2013). *Garâmî: Divân*. İstanbul: Yedirenk.
- Başpınar, F. (2015). 16. Yüzyıl Klasik Türk Şiirinden İlginç Bir Şair Garâmî ve Divân'ında Cinas Sanatının Kullanılışı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. 2: 40-58. (<http://www.rumelide.com/dergi/arsiv/rumelide-2015-2--nisan-april.html>)
- Kaya, D. (1990). *Şairnâmeler*. Ankara: Halk Kültürünü Araştırma Dairesi.

- 4 Tarzının düzenlenmiş meydanı nefes şeylerle doludur. Nefîsî gazelleri kalbe gıda olsa olur.
- 5 Arîsî gazellerinin tavrındaki yeni gelinin tarzı eldeğmemişlikte üzümün kızıyla bir oldu.
- 6 Şiiri okunduğunda ölümler dirilir. İsî'nin gazelleri ruh ile nefes bahşederdi.
- 7 Sözleri, müselsel hat ile yazılsa olur. Zira Selîsî gazelleri baştanbaşa akıcılıkla doludur.
- 8 Ey Garâmî! Bil ki devranda neva devri olunca Kü'ûsî gazelleri şevk ile dönse şaşılmaz.

A *Shairnamah* Named *Tazkirat Al-Shuara* Of Garami, Who was a Poet from Classical Turkish Poetry in The 16th Century / F. Başpınar (p. 1-32)

Mehmed Süreyyâ (1308). *Sicill-i Osmânî yahud Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*. İstanbul.

Pervâne Bey (968). *Mecmû'a-i Nezâ'ir*. İstanbul: Topkapı Sarayı, Bağdat Köşkü No: 406.

TDEA (1998). Şâirnâme. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. 8. C. İstanbul. Dergâh.

Tolasa, H. (2002). *Sehî, Latîfî ve Âşık Çelebi Tezkirelerine göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*. Ankara: Akçağ.

Uzun, M. (2012). Tezkire. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41: 68-73. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.